

לקוטי תורה • פרשת מסעי • מאמר 8

ביאור עוד לענין מוצאיהם למסעיהם ומסעיהם למוצאיהם

ביאור נוסף על "מוצאיהם למסעיהם, ומסעיהם למוצאיהם"

אדם קדמון, רצונו העליון של ה' בקיומן של הספירות, הוא ה"מוצא" — המקור — של כל הנשמות. משה "כתב" את אורו בנשמה באמצעות התורה, והוריד אליה את הביטול של המקור, כדי שמסעותיה של הנשמה יוכלו לעלות בחזרה אל אותו מקור ואף למעלה ממנו, אל אור אין סוף.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/likutei-torah/masei/8](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/masei/8)

הנקודה

אדם קדמון, רצונו העליון של ה' בקיומן של הספירות, הוא ה"מוצא" – המקור – של כל הנשמות. משה "כתב" את אורו בנשמה באמצעות התורה, והוריד אליה את הביטול של המקור, כדי שמסעותיה של הנשמה יוכלו לעלות בחזרה אל אותו מקור ואף למעלה ממנו, אל אור אין סוף.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר מבאר ביתר הרחבה את במדבר לג, ב: "ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי הוי", ואלה מסעיהם למוצאיהם". תחילה הוא משווה כל מדרגה לאור אין סוף: אדם קדמון נחשב רק ל"אדם דבריא", וה"אצילות" האמיתית של כל המערכת היא אור אין סוף עצמו. אדם קדמון הוא רצונו של ה' שיהיו עשר ספירות, ומכיוון שרצונו הוא מציאות כאחת, הספירות קיימות בתוכו כשהן בטלות לחלוטין, עוד לפני שהן נמשכות כאור גלוי – "יהי אור, ויהי אור". אור ממקור נעלה כל כך מגיע לעולמות רק באופן של "מטי ולא מטי", ולכן מסעות המדבר התחלפו בין חניה ליציאה לדרך. ארבעים ושניים המסעות הם שבע המדות, שכל אחת מהן כוללת שש, והם עולים לאדם קדמון; הלויים נושאים אותם לאחר ההמשכה שמכצעים הכוהנים. "משה כתב" פירושו המשכת "חותמו של אמת", חכמה, אל תוך הנשמה באמצעות התורה, וכך ניתן לה כוח לפעול על הגוף. "מסעיהם למוצאיהם" הוא העלייה בחזרה, שעשויה להגיע למעלה מן המקום שממנו החלה הירידה.

מבנה

1	השוואת כל מדרגה לאור אין סוף	11-3	אדם קדמון הוא רק "אדם דבריא"; ה"אצילות" האמיתית של כל המערכת היא אור אין סוף, גילוי של מה שהיה בעולם ולא בריאה חדשה, ואילו אדם קדמון, הכולל את עשר הספירות, הוא כבר "יש מאין".
2	אדם קדמון כרצון העליון	4-9	העולמות יוצרים שם הוי אחד, ואדם קדמון הוא קוצו של יו"ד. אדם קדמון הוא רצונו של ה' שיהיו דווקא עשר ספירות, והן כלולות בו כבר – "יהי אור" – לפני שהן נמשכות למטה – "ויהי אור"; הוא "קורא הדורות מראש".
3	הקו, האור המקיף ורגלי אדם קדמון	10-11	מדוע אדם קדמון נקרא "ראש" והספירות נקראות "דורות". כיצד אפשר לדבר על "מלכות" באור אין סוף: הקו בוקע את הצמצום, ואילו האור המקיף שמעליו הוא האצילות העליונה האמיתית. "רגלי" אדם קדמון מגיעות עד תחתית העשיה, מפני שהרצון כולל הכול.
4	מסעות וחניות: מטי ולא מטי	12-13	האור מאדם קדמון יכול להיות רק בבחינת "מטי ולא מטי", ומכאן החניה והיציאה לדרך. המסעות הם עלייה באמצעות הלויים, שקדמה לה ההמשכה באמצעות הכוהנים. ארבעים ושניים הם שבע מדות כפול שש, והם עולים אל המקור, בשונה מארבעים ותשעת ימי ספירת העומר, שבהם ממשיכים למטה.
5	"ויכתוב משה": חותמו של אמת	14-18	כתיבה מחברת את הרוחני עם הגשמי. חותמו של ה' הוא אמת, חכמה, שביחס לאור אין סוף אינה אלא "מעשה". משה המשיך את האור בתיקון "ואמת" ובזעיר אנפין – "תתן אמת ליעקב" – וכך העניק לישראל כוח להכניע את הקליפות, כפי שלימוד התורה פועל בנשמה.

מוצא פירושו מקור: אדם קדמון, מקורן של כל הנשמות. באמצעות התורה, המתלבשת ברצון העליון, משה המשיך את הביטול של המקור אל נשמות בגופים, כדי שיוכלו לעלות למעלה מ"על פי הוי", אל "מוצא פי ה'".

העלייה בחזרה אל המקור, בדומה לאש העולה למעלה. הגהה מפרשת "כתב" כהמשכת השורש החקוק של הנשמה אל חייה הכתובים בגוף. העלייה, באמצעות כמיהת הלב ושם מ"ב, עשויה להגיע למעלה מן הירידה, ואפילו לאור אין סוף.

אדם קדמון אדם קדמון

המדרגה הקדמונית שלמעלה מכל ארבעת העולמות, המיוצגת על ידי קוצו של יו"ד. כאן מדובר ברצונו העליון של ה' שיהיו עשר ספירות; רצון זה כולל את כולן והוא המקור — ה"מוצא" — של כל הנשמות. ביחס לאין סוף הוא רק "אדם דבריא".

האצילות דכללות אצילות דכללות

כאשר משווים את כל המדרגות לאור אין סוף, ה"אצילות" — גילוי של מה שהיה בהעלם ולא בריאה חדשה — היא אור אין סוף עצמו, שלמעלה מאדם קדמון.

רעוא דכל רעיון רעוא דכל רעיון

ביטוי בזהר לרצון העליון, שהמאמר מזהה עם אדם קדמון: הרצון השורשי שממנו נובע כל רצון אלוקי פרטי, ובתוכו הספירות קיימות בביטול מוחלט עוד לפני שהן מתגלות.

מטי ולא מטי מטי ולא מטי

אור גדול מכדי שכלי כלשהו יוכל להכיל נוגע בכלי ומיד מסתלק ממנו, שוב ושוב. בשונה מן האור המקיף החוזר, הוא אינו מסתלק לגמרי, ולכן הכלי יכול לשאת אותו.

הקו קו

הקו הדק של אור אין סוף הבוקע את הצמצום ומאיר באדם קדמון: אור אין סוף עצמו, אך רק הארה ממנו, ולכן אינו נמנה עם עשר הספירות.

שם מ"ב שם מ"ב

שם העלייה, ש"עולה ואינו יורד". הוא מקביל לארבעים ושניים המסעות — שבע מדות, שכל אחת מהן כוללת שישה היבטים — ללא ההיבט השביעי, שעל ידו הדבר מתגלה למטה.

חותמו של הקב"ה אמת חותמו של הקב"ה אמת

"חותמו" של ה' הוא אמת, חכמה, ובפרט התיקון "ואמת", הפנים המאירות. "כתיבתו" של משה היא המשכת אור אין סוף לתוכו, ומשם לישראל באמצעות התורה.

ביטול ביטול

במקורן, הנשמות קיימות בביטול מוחלט. ההמשכה מן המקור מביאה ביטול זה אל הנשמה שבגוף, ומעניקה לה שליטה על הגוף.

קטע 1 • 11-3

השוואת כל מדרגה לאור אין סוף

1 ביאור עוד לענין מוצאיהם¹ למסעיהם ומסעיהם למוצאיהם². הנה א"ק [אדם קדמון] נקרא אדם דבריא^{3,4} ועקודים נקודים או ע"י [עתיק יומין] וא"א נקרא אדם דיצירה. וכללות האצילות נקרא אדם דעשייה.

ביאור נוסף בענין "מוצאיהם למסעיהם" ו"מסעיהם למוצאיהם". והנה, אדם קדמון נקרא "אדם דבריא"; עקודים, נקודים, או עתיק יומין ואריך אנפין, נקראים "אדם דיצירה"; ואצילות בכללותה נקראת "אדם דעשייה".

המאמר חוזר לפסוק "ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי הוי", ואלה מסעיהם למוצאיהם" (במדבר לג, ב), ופותח בסולם המעמיד כל מדרגה ביחס לאור אין סוף. לפי סולם זה, אפילו אדם קדמון, המדרגה הקדומה שמעל כל העולמות, אינו נחשב אלא ל"אדם דבריא"; השלבים שביניהם — עקודים ונקודים, או עתיק יומין ואריך אנפין — נחשבים ל"אדם דיצירה"; ואצילות בכללותה נחשבת ל"אדם דעשייה".

ובחיי אצילות אינו אלא בחי' אור אין סוף⁵ כו' [ר"ל [רוצה לומר] מאחר שבדרך כללות העולמות נקרא גם א"ק [אדם קדמון] שלמעלה מעלה מהאצילות בשם בריאה.

ומדרגת אצילות אינה אלא בחינת אור אין סוף וכו'. [כלומר, מאחר שבמבט כולל על העולמות גם אדם קדמון, שלמעלה מעלה מאצילות, נקרא בשם בריאה,

בסולם הזה, מקומה של "אצילות" נתפס על ידי לא פחות מאור אין סוף עצמו. כאן מתחיל הסבר בסוגריים מרובעים, המציג את הקושי: בתמונה הכוללת, אפילו אדם קדמון, שלמעלה בהרכבה מאצילות כפי שהיא מוכרת בדרך כלל, נקרא "בריאה".

א"כ מהו הבחי' שבכללות העולמות הנקרא אצילות מה שלמעלה מבחי' הבריאה דכללות שהוא א"ק [אדם קדמון] וע"ז אמר שבחי' אצילות ההוא זהו בחי' אור א"ס.⁶

אם כן, מהי המדרגה בעולמות בכללותם שנקראת אצילות, זו שלמעלה ממדרגת הבריאה שבכללות, שהיא אדם קדמון? ועל כך אמר שמדרגת אצילות זו היא בחינת אור אין סוף.

אם כן, איזו מדרגה בתמונה הכוללת היא "אצילות", שלמעלה מאותה בריאה כללית — אדם קדמון? ההסבר שבסוגריים משיב מתוך גוף המאמר: אצילות עליונה זו היא אור אין סוף עצמו.

2 והענין הוא שאצילות הוא מלשון ויאצל⁷ כו' שאינו רק מההעלם אל הגילוי משא"כ בריאה התחדשות יש מאין וכמ"ש מזה בביאור ע"פ ואלה המשפטים.⁸

וההסבר הוא ש"אצילות" באה מלשון "ויאצל" וכו', והיא רק [תנועה] מן ההעלם אל הגילוי; ואילו בריאה היא התהוות חדשה, יש מאין, כפי שנכתב על כך בביאור על הפסוק "ואלה המשפטים".

המילה "אצילות" באה מן המילה "ויאצל" שבמדבר יא, כה, שם ה' האציל מן הרוח שהייתה על משה ונתן אותה לשבעים הזקנים: לא נוצר דבר חדש, אלא מה שהיה אצל משה הועבר אליהם והתגלה. לכן אצילות פירושה הוצאת דבר שכבר קיים מן ההעלם אל הגילוי, ואילו בריאה פירושה יצירת דבר חדש, "יש מאין".

ולכן המשכת והתגלות הקו מאור א"ס זהו אצילות מההעלם אל הגילוי שמתחלה היה האור כלול במאור

לכן המשכת הקו וגילוי מאור אין סוף הם אצילות, מעבר מן ההעלם אל הגילוי; שכן בתחילה היה האור כלול במאור,

משום כך הקו, הקרן הנמשכת מאור אין סוף לאחר הצמצום, הוא "אצילות" במוכח הכולל: זהו אור אין סוף עצמו שמתגלה, ולא בריאה חדשה. לפני התגלותו הוא היה כלול במקורו, כשם שהאור כלול במאור.

דהיינו מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] עד שלא⁹ נברא העולם היה הוא וישמו בלבד¹⁰ וכמו זיו השמש כשהוא כלול בתוך גוף השמש עד"מ.

כלומר, מאמר חז"ל "עד שלא נברא העולם היה הוא וישמו בלבד"; וכמו זיו השמש כשהוא כלול בתוך גוף השמש, על דרך משל.

מצב זה מתואר במאמר חז"ל: לפני שנברא העולם "היה הוא וישמו בלבד", כשהאור ("שמו") כלול בו. המשל הוא זיו השמש בעודו כלול בתוך גוף השמש, לפני שהוא מאיר מחוצה לו.

3 ואח"כ נאצל ונמשך להיות גילוי הזיו. זהו המשכה מההעלם אל הגילוי ולכן נק' אצילות, ועמ"ש מענין אצילות בביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בניי [בני ישראל] גבי צמצם שכינתו כו' משא"כ א"ק [אדם קדמון] שהוא כולל ע"ס [עשר ספירות] נקרא בריאה יש מאין.

ואחר כך נאצל ונמשך להיות גילוי של הזיו. זוהי המשכה מן ההעלם אל הגילוי, ולכן היא נקראת אצילות. ועיין במה שנכתב בענין אצילות בביאור על הפסוק "ונקדשתי בתוך בני ישראל", בענין "צמצם שכינתו" וכו'; ואילו אדם קדמון, הכולל את עשר הספירות, נקרא בריאה יש מאין.

לאחר מכן האור "נאצל" ונמשך כזיו גלוי; מכיון שלא נוצר דבר חדש, אלא רק התגלה מה שהיה נסתר, הוא נקרא אצילות. לעומתו, אדם קדמון, שכבר כולל את עשר הספירות — מציאות מוגדרת ומובנית — נחשב לבריאה יש מאין ביחס לאור אין סוף. ההערה מפנה גם לביאור שבמאמר על "ונקדשתי", שבו נדון הצמצום שב"צמצם שכינתו".

קטע 2 • 41-9

אדם קדמון כרצון העליון

4 ועמ"ש מזה בביאור ע"פ את שבתותי תשמרו]. וביאור הענין הנה נודע ג"כ דבדרך כלל א"ק [אדם קדמון] ואב"ע [ואצילות בריאה יצירה עשיה] הן שם הוי' אחת

ועיין במה שנכתב על כך בביאור על הפסוק "את שבתותי תשמרו". [וביאור הענין: ידוע גם שבכללות, אדם קדמון ואצילות, בריאה, יצירה ועשייה הם שם הוי' אחד,

ההגהה מסתיימת בהפניה נוספת לביאור על הפסוק "את שבתותי תשמרו". לאחר מכן המאמר מסביר את טענת הפתיחה שלו: כל המדרגות יחד — אדם קדמון וארבעת העולמות — הם שם הוי' אחד.

שהוא בחי' עשר ספירות היינו יו"ד הוא חכמה והוא בחי' עולם האצילות, ה' הוא בחי' בינה והיא בחי' בריאה.

שהוא בחינת עשר ספירות: כלומר, היו"ד היא חכמה, והיא בחינת עולם האצילות; הה"א היא בחינת בינה, והיא בחינת בריאה.

כל אות בשם מייצגת ספירה ועולם: היו"ד היא חכמה ועולם האצילות, והה"א הראשונה היא בינה ועולם הבריאה.

5 ו' ו"ק [ו' קצוות] יצירה. ה' אחרונה מלכות והיא בחי' עשייה. ובחי' כתר דכללות הוא א"ק [אדם קדמון] ונקרא קוצו של יו"ד

הווי"ו, שש הקצוות, היא עולם היצירה. הה"א האחרונה היא מלכות, והיא בחינת עולם העשייה. בחינת הכתר של הכללות היא אדם קדמון, והוא נקרא "קוצו של יו"ד",

הווי"ו, שערכה שש, מייצגת את שש הספירות הרגשיות ואת עולם היצירה; הה"א האחרונה היא מלכות ועולם העשייה. מעל כולן נמצא הכתר של המכלול כולו — אדם קדמון, שמיוצג בקוץ הקטן שבראש היו"ד.

והוא כולל כולם¹¹ כמ"ש בשע"ק [בשערי קדושה] ח"ג [חלק ג'] שער א' ובע"ח [ובעץ חיים] שער מ"א פ"ד, ופי' הדבר הוא כי

והוא כולל את כולם, כמובא בשערי קדושה, חלק ג', שער א', ובעץ חיים, שער מא, פרק ד. וההסבר לכך הוא ש

הקוץ הזה כולל את כל האותיות. רבי חיים ויטאל כותב בשערי קדושה שקוצו של יו"ד, אדם קדמון, כולל את כולם ובו שורש ארבעת העולמות; המאמר מצטט גם את עץ חיים, שער מא, פרק ד. כעת המאמר מסביר באיזה מובן הוא כולל אותם.

הנה אור א"ס ב"ה כשמו כן הוא אין לו תחלה ותכלה והיה יכול להתהוות ממנו ספירות לאין קץ ותכלית.

הנה אור אין סוף ברוך הוא, כשמו כן הוא: אין לו תחילה ואין לו סוף, והיו יכולות להתהוות ממנו ספירות ללא סוף וללא גבול.

אור אין סוף אכן אינו מוגבל, כפי שמורה שמו, ולכן היו יכולות להתהוות ממנו ספירות לאין מספר. מכאן שדרוש הסבר לכך שיש דווקא עשר ספירות.

6 ואעפ"כ [ואף על פי כן] הרי לא נתהוו רק עשר ספירות. והיינו משום שכך עלה ברצונו להיות רק עשר ספירות ובחיי רצון העליון זה של אי"ס ב"ה להיות התהוות ע"ס [עשר ספירות] נקרא אי"ק [אדם קדמון], וכנודע מענין

ובכל זאת, רק עשר ספירות התהוו. הטעם לכך הוא שכך עלה ברצונו שיהיו רק עשר ספירות; ובחינה זו של רצונו העליון של אי"ס סוף ברוך הוא, שהספירות יתהוו, נקראת אדם קדמון. וכידוע בעניין

רק עשר ספירות התהוו, משום שה' רצה שיהיו בדיוק עשר. רצון עליון מסוים זה, שיהיו עשר ספירות, הוא הנקרא אדם קדמון: אי"ס מדובר בישות נפרדת, אלא ברצון שמגדיר אותן.

כי לא מחשבותי מחשבותיכם¹² דכאשר עלה ברצונו להוות ולהאציל י"ס [י"ס ספירות] מיד נתהוו והן כלולות ברצון העליון הזה וכמ"ש מזה בביאור ע"פ יונתני.

"כי מחשבותי אינן מחשבותיכם": כאשר עלה ברצונו לברוא ולהאציל עשר ספירות, הן התהוו מיד והיו כלולות ברצון העליון הזה; וכפי שנכתב על כך בביאור על הפסוק "יונתני".

"כי מחשבותי אינן מחשבותיכם" (ישעיהו נה, ח): אצל אדם, ההחלטה והמעשה הם שני שלבים, אך כאשר ה' רוצה, הדבר נעשה למציאות מיד. לכן עשר הספירות כבר היו נוכחות, כלולות בתוך הרצון הזה. כאן מפנה הטקסט לביאור על הפסוק "יונתני" להרחבה.

7 וז"ש [וזהו שכתוב] בע"ח [בעץ חיים] ושע"ק [ושעתיקא קדישא] הנ"ל דא"ק [דאדם קדמון] שהוא הכתר כולל כל העולמות¹³ אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] שהן ע"ס [עשר ספירות] חכמה אצילות כו' עד מל' עשייה וא"ק [ואדם קדמון] שהוא הכתר כולל כולם והיינו להיות

וזהו שכתוב בעץ חיים ובשערי קדושה שהוזכרו לעיל: אדם קדמון, שהוא כתר, כולל את כל העולמות — אצילות, בריאה, יצירה ועשיה — שהם עשר הספירות: חכמה היא אצילות וכו', עד מלכות שהיא עשיה; ואדם קדמון, שהוא כתר, כולל את כולם. והטעם לכך הוא...

הדברים מסבירים את הנאמר בעץ חיים ובשערי קדושה, שאדם קדמון, הכתר, כולל את ארבעת העולמות, שהם עשר הספירות — מחכמה, שהיא אצילות, ועד מלכות, שהיא עשיה.

כי אי"ק [אדם קדמון] שהוא הכתר היינו רצון עליון מה שעלה ברצונו להוות ע"ס [עשר ספירות], ומאחר דכי לא מחשבותי מחשבותיכם¹⁴ שע"י שעלה ברצונו מיד נתהוו אי"כ זהו הענין שא"ק [שאדם קדמון] שהוא הכתר כולל כל הע"ס [העשר ספירות] בו.

אדם קדמון, שהוא כתר, הוא הרצון העליון: מה שעלה ברצונו להוות את עשר הספירות. ומכיוון ש"מחשבותי אינן מחשבותיכם", ועל ידי כך שעלה הדבר ברצונו הן התהוו מיד, הרי זו משמעות הדבר שאדם קדמון, שהוא כתר, כולל בתוכו את כל עשר הספירות.

אדם קדמון הוא רצונו של ה' להוות את עשר הספירות, ומכיוון שרצונו הוא מיד קיומן, כל עשר הספירות כלולות בו. זו המשמעות של כך שהכתר "כולל" אותן.

8 ואחר כך נתהוו להיות י"ס [י' ספירות] ממש בגילוי ואז יכול להיות מהם השפעה משא"כ בעוד שהם כלולות בא"ק [באדם קדמון] ברצון העליון לא היה אפשר להיות מהם השפעה כו'

לאחר מכן הן התהוו לעשר ספירות ממש, בגילוי, ואז יכולה לבוא מהן השפעה; אבל כל עוד הן כלולות באדם קדמון, ברצון העליון, לא היה אפשר שתבוא מהן השפעה וכו'.

לאחר מכן הספירות התהוו כספירות נפרדות וגלויות, ורק אז יכלו להשפיע למדרגות שמתחתיהן. כל עוד היו כלולות ברצון העליון, לא יכלו להשפיע כלל.

[כי שם הם בבחי' אין וביטול, ועל דרך מ"ש בד"ה אז ישיר משה ובניי [ובני ישראל] כפי בשלח מענין עלמא דאתכסיא שהם בטלים במציאות במקורם כו']

[כי שם הן בבחינת אין וביטול, על דרך מה שכתוב במאמר המתחיל "אז ישיר משה ובני ישראל", בפרשת בשלח, בענין עלמא דאתכסיא, שהן בטלות במציאות במקורן וכו';

הערת הסוגריים מוסיפה את הסיבה: בתוך אדם קדמון הן בבחינת אין, כלומר בטלות לחלוטין. ההשוואה היא למאמר "אז ישיר משה ובני ישראל" בתורה אור, בשלח, העוסק בעלמא דאתכסיא, שבו הדברים בטלים במציאות במקורם.

ובד"ה וירא ישראל¹⁵ מענין שיש ב' שמות הוי' א' הוא בחי' שם הוי' דלתתא המהוה כו'

ובמאמר המתחיל "וירא ישראל", בענין שיש שני שמות הוי': האחד הוא בחינת שם הוי' התחתון, המהוה וכו';

הדברים משווים גם למאמר "וירא ישראל", העוסק בשני שמות הוי'. הוי' התחתון הוא המהוה את העולמות.

ב' שם הוי' דלעילא והוא בחינת רצון עלה במחשבה להיות הוי' דלתתא להוות העולמות ע"ש.

השני הוא שם הוי' העליון, והוא בחינת רצון: עלה במחשבה שיהיה הוי' התחתון כדי להוות את העולמות. עיין שם.

הוי' העליון הוא בחינת הרצון — הרצון שעלה ב"מחשבתו" של ה' שיהיה הוי' תחתון, כדי לברוא את העולמות.

9 ולפמשי"כ [ולפי מה שכתוב] שם הוי' דלתתא היינו ע"ס [עשר ספירות] דאבי"ע [דאצילות בריאה יצירה עשיה] יו"ד

חכמה אצי' כו' עד ה' אחרונה מלי עשייה. ושם הוי' דלעילא היינו בחי' רצון עליון א"ק [אדם קדמון]

שכולל בתוכו ע"ס [עשר ספירות] דאבי"ע [דאצילות בריאה יצירה עשיה] כנ"ל.

ולפי מה שכתוב [כאן], שם הוי' התחתון הוא עשר הספירות של אצילות, בריאה, יצירה ועשיה: היו"ד היא חכמה, אצילות וכו', עד ה"א האחרונה — מלכות, עשיה. ושם הוי' העליון הוא בחינת הרצון העליון, אדם קדמון, הכולל בתוכו את עשר הספירות של אצילות, בריאה, יצירה ועשיה, כנזכר לעיל.

ביישום כאן: שם הוי' התחתון הוא עשר הספירות הפרושות בארבעת העולמות, מן היו"ד — חכמה, אצילות — ועד ה"א האחרונה — מלכות, עשיה. שם הוי' העליון הוא אדם קדמון, הרצון העליון הכולל את כולן.

ועי' בעי"ח [בעץ חיים] שמ"א ספ"ד [סוף פרק ד'] הנ"ל, ועמ"ש עוד מהענין הנזכר שהיה יכול להיות התהוות ספירות אין קץ. בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות].¹⁶

ועיין בעץ חיים, שער מ"א, סוף פרק ד', הנזכר לעיל; וכן עיין במה שכתוב בהמשך בעניין הנזכר, שיכולה הייתה להיות התהוות של ספירות אין קץ, בביאור על הפסוק "יביאו לבוש מלכות".

ההגהה מפנה שוב לעץ חיים, וכן לביאור על "יביאו לבוש מלכות" (אסתר ו, ח), להרחבה על האפשרות של ספירות אין קץ. כאן מסתיימת ההגהה.

אבל מ"מ היו מציאותם והתהוותם ממש ברצון העליון. וזהו שנאמר יהי אור ויהי אור. פי' יהי אור היינו התהוות האור קדמאה בהתכללותו בא"ק [באדם קדמון].

אך אף על פי כן, מציאותן והתהוותן היו ממש ברצון העליון. וזהו שנאמר: "יהי אור ויהי אור". פירוש, "יהי אור" הוא התהוות האור הראשון בהתכללותו באדם קדמון.

עוד קודם שהספירות יצאו, הן היו מצויות ממש בתוך הרצון העליון. "יהי אור ויהי אור" (בראשית א, ג) מתאר שני שלבים: "יהי אור" הוא האור הראשון כפי שנתהווה בתוך אדם קדמון.

ואח"כ ויהי אור היינו המשכה מא"ק [מאדם קדמון] להיות נמשך התהוות האור למטה [וז"ש] [וזהו שכתוב] בזהר בראשית (דט"ז ע"ב) ויהי אור.

ואחר כך, "ויהי אור", היינו המשכה מאדם קדמון, כך שהתהוות האור נמשכת למטה. [וזהו שכתוב בזהר, בראשית (דף ט"ז ע"ב): "ויהי אור"]:

"ויהי אור" הוא השלב השני: המשכת האור מאדם קדמון למטה, אל מציאות גלויה. הגהה חדשה מביאה לכך ראיה מן הזוהר.

אור¹⁷ דכבר הוה ר"ל [רוצה לומר] שכבר היה כלול בא"ק [באדם קדמון] וזהו ענין יהי אור, ועי' במק"מ [במקדש מלך] שם ובסה"מ [ובספר הדרת מלך] סי' צ"ד (דמ"ו ע"ב)

אור שכבר היה; כלומר, שכבר היה כלול באדם קדמון, וזהו עניין "יהי אור". ועיין במקדש מלך שם, ובספר הדרת מלך, סימן צ"ד (דף מ"ו ע"ב),

הזוהר מפרש את "ויהי אור" כ"אור שכבר היה", כלומר אור שכבר היה קיים בתוך אדם קדמון; מציאותו הקודמת היא עניין "יהי אור". ההגהה מציינת שהפירושים בזהר, מקדש מלך והדרת מלך, מסבירים זאת באופן שונה במקצת.

מה שפי' ג"כ בזה באופן אחר קצת].¹⁸ ובחי' א"ק [אדם קדמון] הוא הנקרא רעוא דכל רעוין וכמ"ש מזה ע"פ למנצח על השמינית.¹⁹

שגם פירש זאת בעניין זה באופן שונה במקצת. [ובחינת אדם קדמון נקראת "רעוא דכל רעוין" — רצון הרצונות; וכמו שכתוב על כך בביאור על הפסוק "למנצח על השמינית".

אדם קדמון נקרא "רעוא דכל רעוין" — ביטוי ארמי מן הזוהר המציין את שורש הרצון, שממנו נובע כל רצון אלוקי פרטי. כאן מפנים לביאור על "למנצח על השמינית" בלקוטי תורה.

ולכן כשכותבין היו"ד עושין תחלה קוצו העליון ואח"כ גוף היו"ד²⁰ ולא תחלה גוף היו"ד ואח"כ קוצו. ולכן, כשכותבים יו"ד, עושים תחילה את הקוץ העליון שלה, ואחר כך את גוף היו"ד; ולא תחילה את גוף היו"ד ואחר כך את הקוץ.

סדר הכתיבה ממחיש זאת: בכתיבת יו"ד, הסופר יוצר תחילה את הקוץ העליון הקטן שלה, ורק לאחר מכן את גוף האות.

והיינו כי משום שמהקוץ של היו"ד שהוא כתר דהיינו א"ק [אדם קדמון] רעוא דכל רעוין ממנו הוא שנמשך עצם היו"ד שהוא חכמה ואצילות.

והיינו, משום שמקוץ היו"ד, שהוא כתר, כלומר אדם קדמון, "רעוא דכל רעוין", נמשך עצם היו"ד, שהיא חכמה ואצילות.

סדר הכתיבה משקף את סדר ההאצלה: הקוץ הוא כתר, אדם קדמון, "רעוא דכל רעוין"; והיו"ד עצמה היא חכמה ואצילות, הנמשכות ממנו.

ועיין בפ"י הרמ"ז [הרב משה זכות]²¹ בזהר ר"פ שלח (דקנ"ט ע"א) במאמר תלת עלמין²² ועד"ז היה מרגלא כפה קדוש המגיד נ"ע [נשמתו עדן]²³ על מ"ש קורא הדורות מראש²⁴ דפ"י שקורא את הע"ס [העשר ספירות]. ועיינו בפירוש הרמ"ז לזוהר, בתחילת פרשת שלח (159a), על הקטע "שלושה עולמות". ברוח זו היה המגיד, נשמתו עדן, מרבה לומר על הכתוב "קורא הדורות מראש": פירושו שהוא קורא לעשר הספירות.

הטקסט מפנה לפירוש הרמ"ז על הקטע "שלושה עולמות" בזהר (זוהר 3:159a). באותה רוח אמר המגיד ממזריטש פעמים רבות, שבפסוק "קורא הדורות מראש" (ישעיהו 41:4), ה"דורות" הם עשר הספירות.

מראש הוא כח"י א"ק [אדם קדמון] להיות נמשכים ומתגלים למטה. כמי שקורא לחבירו הנראה לו מרחוק. ראובן בא לכאן.

"מראש" היא בחינת אדם קדמון, [קורא להן] להימשך ולהתגלות למטה, כמו אדם הקורא לחברו שהוא רואה מרחוק: "ראובן, בוא לכאן!"

"מראש" פירושו גם "מן הראש" — אדם קדמון: משם קורא ה' לספירות, שכבר נמצאות ברצונו, לצאת ולהתגלות למטה. הדבר דומה לקריאה לחבר שנראה מרחוק: "ראובן, בוא לכאן!" החבר כבר קיים, והקריאה מקרבת אותו.

[והטעם שנק' אי"ק [אדם קדמון] ראש י"ל [יש לומר] ע"פ מ"ש במ"ח²⁵ מסכת כללות העולמות רפ"ב דא"ק

[דאדם קדמון] הוא סוד האריך²⁶ של ארבע עולמות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] והיינו לפי שכולל כל

אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] כמו א"א לגבי אצילות כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] ושע"ק [ושעתיקא קדישא] שם.²⁷

[ואת הטעם לכך שאדם קדמון נקרא ראש אפשר להסביר על פי הכתוב ב-Mishnas Chassidim, במסכת Kelalus HaOlamos, בתחילת פרק 2: אדם קדמון הוא סוד האריך של ארבעת העולמות אצילות, בריאה, יצירה ועשיה. כלומר, הוא כולל את כל אצילות, בריאה, יצירה ועשיה, כשם שאריך אנפין ביחס לאצילות, כפי שנכתב ב-Etz Chaim וב-Sha'arei Kedushah שם.]

הערת הסבר נוספת מבארת מדוע אדם קדמון נקרא "ראש", על פי Mishnas Chassidim: אדם קדמון הוא ה"אריך" של כל ארבעת העולמות. כשם שאריך אנפין הוא הראש של אצילות, כך אדם קדמון כולל את אצילות, בריאה, יצירה ועשיה ועומד בראשם.

קטע 3 • 101-11

הקו, האור המקיף ורגלי אדם קדמון

10 ואריך נקי ראש ושרש הנאצלים מהאי טעמא כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ג [פרק ג']. ולכן נקי ג"כ א"ק

[אדם קדמון] ראש.

ומשום כך נקרא אריך "ראש ושורש הנאצלים", כפי שכתוב בעץ חיים, שער 41, פרק 3. לכן גם אדם קדמון נקרא "ראש".

בשיטת האריז"ל, אריך אנפין נקרא "ראש ושורש" לכל המדרגות הנאצלות, משום שהוא כולל את כל עולם האצילות. מאותה סיבה אדם קדמון, הכולל את כל ארבעת העולמות, נקרא "ראש"; ולכן "מראש" יכול להתפרש כאדם קדמון.

ומה שנק' הע"ס [העשר ספירות] דורות י"ל [יש לומר] מלשון דארי דארי²⁸ דהיינו שורות כי חב"ד [חכמה בינה

ודעת] הם שורה א' חג"ת [חסד גבורה תפארת] שורה ב' כו'.

ואשר לכך שעשר הספירות נקראות "דורות", אפשר להסביר שהמילה קשורה לביטוי "דארי דארי", כלומר שורות: חכמה, בינה ודעת הן השורה הראשונה; חסד, גבורה ותפארת — השורה השנייה, וכן הלאה.

מדוע הספירות נקראות "דורות"? הסבר אחד הוא שהמילה "דור" קשורה לביטוי הארמי "דארי דארי", "שורות על גבי שורות" (הערת קה"ת מפנה לתלמוד, ביצה 15b ומגילה 12a). הספירות מסודרות בשורות: חכמה, בינה ודעת בראשונה, חסד, גבורה ותפארת בשנייה, וכן הלאה.

וגם מלשון דור ממש כי חוייב [חכמה ובינה] נקי אוי"א [אבא ואימא]. וחגיית [וחסד גבורה תפארת] נקי בנים. ונהי"י [ונצח הוד יסוד] נקי בני בני כמ"ש במי"א²⁹ בפ"י ומביא גואל לבני בניהם.

וכן אפשר לפרש "דורות" במשמעותה המילולית: חכמה ובינה נקראות אבא ואמא; חסד, גבורה ותפארת נקראים בנים; ונצח, הוד ויסוד נקראים בני בנים, כפי שכתוב במקום אחר בפירוש "ומביא גואל לבני בניהם".

הסבר שני מפרש "דור" במשמעותו הפשוטה, כצאצאים לאורך הדורות: חכמה ובינה הן ההורים, חסד, גבורה ותפארת הם ילדיהם, ונצח, הוד ויסוד הם נכדיהם. כך מפרש לקוטי תורה במקום אחר את המילים "ומביא גואל לבני בניהם" כברכה הראשונה של תפילת העמידה.

ועיין בלקי"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' וישב בפ"י דורי נסע ונגלה,³⁰ ועיין עוד מענין קורא הדורות מראש^{31,32} בזהר פ' לך לך (דפ"ו ע"א)

ועיינו בלקוטי תורה של האריז"ל, פרשת וישב, בפירוש "דורי נסע ונגלה"; וכן עיינו בענין "קורא הדורות מראש" בזהר, פרשת לך לך (86a).

הטקסט מביא מקורות נוספים: לקוטי תורה של האריז"ל על פרשת וישב, העוסק במילה "דורי" בישיעהו 38:12; וכן הזהר על פרשת לך לך, האומר שה' קרא לאברהם שוב ושוב מאז בריאת העולם, כפי שנאמר "קורא הדורות מראש".

ובפ' ויחי (דרכי"ז ע"ב) דקאי על נשמות הצדיקים. וגם לפי זה [לפי זה] א"ש [אתי שפיר] הפ"י מראש דהיינו א"ק [אדם קדמון] וכדלקמן בפ"י מוצא יהם.

וכן בפרשת ויחי (227b), שם נאמר שהדברים מוסבים על נשמות הצדיקים. גם לפי פירוש זה מוכן היטב ש"מראש" פירושו אדם קדמון, כפי שיוסבר בהמשך בפירוש "מוצאיהם".

הזהר על פרשת ויחי מפרש שהפסוק מדבר בנשמות: לפני ירידתן לעולם הן עומדות כולן לפני ה', כל אחת בצורתה שלה ונקראת בשמה. גם לפי פירוש זה, "מראש" מתאים לאדם קדמון, מקור כל הנשמות, כפי שיתבאר במאמר בפירוש "מוצאיהם".

ועיין בעי"ח [בעץ חיים] שער ח' פרק³³ ה' שכתב ולעילא מגולגלתא דיליה יש בו דוגמת בחינת עתיק דאצילות³⁴ עכ"ל [עד כאן לשונו].

ועיינו בעץ חיים, שער 8, פרק 5, שם כתב: "ומעל הגולגולת שלו יש בו מעין בחינת עתיק דאצילות". עד כאן לשונו.

בעץ חיים נאמר שמעל ה"גולגולת" של אדם קדמון יש מעין בחינת עתיק, המדרגה הפנימית ביותר של עולם האצילות. הערת קה"ת מסבירה שמספרי השערים והפרקים הם לפי מהדורת שקלוב משנת 5560 (1800); במהדורות של ימינו הקטע מופיע בשער 9, בראשית פרק 6.

והובא בזהר הרקיע פ' בראשית גבי פ"י מאמר הזהר (דט"ו) בריש הורמנותא כו' למהרמ"פ כ"ץ.

והדברים מובאים בזהר הרקיע, פרשת בראשית, בפירוש מאמר הזהר (15), "בריש הורמנותא דמלכא" וכו', לרבי מאיר פופרש כ"ץ.

הקטע מעץ חיים מצוטט בזהר הרקיע, פירוש על הזהר, במסגרת הביאור לפתיחת סיפור הבריאה בזהר: "בריש הורמנותא דמלכא". הטקסט מציין את רבי מאיר פופרש כ"ץ (מהר"ם פופרש) בהקשר לחיבור זה.

ופי' שם דכשם שמלי דא"ק [דאדם קדמון] נעשית עתיק לעולם האצי'. כך עד"ז מלי דאצילות נעשית עתיק לבריאה.

והוא מסביר שם שכשם שמלכות דאדם קדמון נעשית עתיק לעולם האצילות, כך, באותו אופן, מלכות דאצילות נעשית עתיק לבריאה.

ההסבר הוא שהמדרגה התחתונה של כל עולם נעשית השורש העליון של העולם הבא אחריו. כשם שמלכות דאדם קדמון נעשית עתיק, השורש הפנימי ביותר, של עולם האצילות, כך מלכות דאצילות נעשית העתיק של עולם הבריאה.

ור"ל [ורוצה לומר] שבכללות העולמות נק' א"ק [אדם קדמון] אדם דבריאה ועתיק דבריאה העליונה זו נעשה ממלי דאצילות, ור"ל [ורוצה לומר] מבחי' הארת אור א"ס ממש שנק' אצילות דכללות כנ"ל.

כלומר, במסגרת העולמות בכללותם, אדם קדמון נקרא "אדם דבריאה", והעתיק של בריאה עליונה זו נוצר ממלכות דאצילות; כלומר, מבחינת הארת אור אין סוף ממש, הנקראת אצילות דכללות, כנזכר לעיל.

הדברים אמורים במבנה הכולל, שבו אדם קדמון הוא בחינת "בריאה", והעתיק שלו נובע מ"מלכות" של האצילות הכללית. אותה אצילות כללית, כפי שהוסבר בתחילת המאמר, היא הארת אור אין סוף ממש.

11 ואמנם איך שיך לומר באצילות העליון שהוא בחי' אור א"ס לשון מלי דאצילות שמורה על לשון ספירות,

אך כיצד מתאים לומר על אצילות העליון, שהיא בחינת אור אין סוף, "מלכות דאצילות" — ביטוי שמשתייך למושג הספירות?

קושי: אצילות בכללותה היא אור אין סוף עצמו, שאין בו ספירות. כיצד אפשר לדבר על "מלכות" שלו, מונח המציין אחת מעשר הספירות?

אך היינו כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ג [פרק ג'] הוא הבחי' היותר תחתונה ושפלה מכל בחי' א"ס וכאלו נאמר דרך משל שהוא בחינת מלי שבמלי ואע"פ [ואף על פי] שאין כן

אלא זהו כפי שכתוב בעץ חיים, שער 41, פרק 3: "זוהי הבחינה הנמוכה והפחותה ביותר מכל בחינות אין סוף, וכאילו נאמר, בדרך משל, שהיא בחינת מלכות שבמלכות, אף שאין הדבר כך;

התשובה מובאת מעץ חיים: את המדרגה הנמוכה ביותר של אור אין סוף מתארים, "בדרך משל", כ"מלכות שבמלכות" — האחרונה שבאחרונות, אף שאין הדבר כך ממש.

כי אין שם דמות וספירה ח"ו [חס ושלום] כלל רק לשכך האזן נדבר כך עכ"ל [עד כאן לשונו], ועיי' מ"ש מזה לעיל בביאור ע"פ שחורה אני³⁵ ונאווה.³⁶

שכן אין שם שום דמות או ספירה, חלילה, אלא רק כדי לשבר את האזן אנו מדברים כך". עד כאן לשונו. ועיינו במה שנכתב על כך לעיל בביאור על הפסוק "שחורה אני ונאווה".

באור אין סוף אין כלל דמות או ספירה; מונחים כאלה נאמרים "רק כדי לשבר את האזן", כלומר כדי לתת לשכל במה להיאחז. כאן מפנה המאמר לביאור הקודם על "שחורה אני ונאווה".

ועמ"ש בביאור האדרא מהאריז"ל [מהאר"י זכרנו לברכה] עמ"ש [עין מה שכתוב שם] [דק"ח סע"ב [סוף עמוד ב]] תי"ו רשים רשימו.³⁷ והובא לעיל בביאור ע"פ את שבתותי³⁸ תשמרו.

ועיינו במה שנכתב בביאור האידרא של האריז"ל על מה שנאמר שם (בסוף דף 128 ע"ב): "תי"ו רשים רשימו". הדברים הובאו לעיל בביאור על הפסוק "את שבתותי תשמרו".

הפניה נוספת: לביאור האריז"ל על האידרא, בפירוש דברי הזוהר "תי"ו רשים רשימו"; הדברים הובאו גם בביאור על "את שבתותי תשמרו".

ועמ"ש ע"פ ואכלתם אכול^{39, 40} מענין הנשמות החדשות שיתגלו לעתיד שהם מבחי" אור א"ס הסוכ"ע שלמעלה גם מהקו כו" ע"ש.

ועיינו במה שנכתב על הפסוק "ואכלתם אכול" בענין הנשמות החדשות שיתגלו לעתיד לבוא, שהן מבחינת אור אין סוף, סובב כל עלמין, שלמעלה גם מהקו וכו'. עיינו שם.

הפניה נוספת: לביאור על "ואכלתם אכול", שבו נאמר שהנשמות החדשות שיתגלו לעתיד לבוא נובעות מסובב כל עלמין, שלמעלה אפילו מהקו.

ואפשר לומר כי בחי" הקו עם היותו הארת א"ס ממש שנק' אצילות אך לפי שנמשך ע"י צמצום ומקום פנוי בתחלה.

ואפשר לומר שבחינת הקו, אף שהיא ממש הארה של אין סוף ונקראת אצילות, הרי מכיוון שהיא נמשכת תחילה באמצעות צמצום ומקום פנוי,

דרך נוספת להבין את "מלכות דאצילות": הקו הוא אור אין סוף עצמו, ולכן נקרא אצילות; אך הוא מגיע לספירות רק לאחר שעובר דרך הצמצום והמקום הפנוי.

זהו כענין בחי" אצילות שנעשה עתיק לבריאה, דכמו שמל' דאצילות⁴¹ שנעשית עתיק לבריאה דבי"ע ממש היינו שבוקעת המסך שבין אצי' לבריאה ויורדת ומתלבשת בג"ר [בג' ראשונות] דא"א דבריאה כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער סדר אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] (שמ"ז פ"א).

הרי זה בדומה לבחינת אצילות שנעשית עתיק לבריאה. כשם שמלכות דאצילות, הנעשית עתיק לבריאה של עולמות בריאה, יצירה ועשיה בפועל, בוקעת את המסך שבין אצילות לבריאה, יורדת ומתלבשת בג"ר דאריך אנפין דבריאה, כפי שכתוב בעץ חיים, שער סדר אבי"ע (שער 47, פרק 1),

הדבר דומה לתהליך בעולמות התחתונים: מלכות דאצילות נעשית עתיק של עולם הבריאה כשהיא בוקעת את המסך שבין שני העולמות ומתלבשת בשלוש הספירות הראשונות של אריך אנפין דבריאה. המאמר מפנה לשער סדר העולמות בעץ חיים.

כך עדיין למעלה שלהיות התהוות הע"ס [העשר ספירות] מא"ס ב"ה הי' [היה] צ"ל צמצום ומקום פנוי שהוא צמצום עצום יותר לאין קץ מבחינת פרסא ומסך כמ"ש במ"א.

כך גם למעלה: כדי שעשר הספירות יתהוו מאין סוף ברוך הוא, היה צורך בצמצום ובמקום פנוי, שהוא צמצום עצום לאין ערוך יותר מבחינת פרסא ומסך, כפי שכתוב במקום אחר.

כך גם למעלה: כדי שהספירות יתהוו מאין סוף היה צורך בצמצום ובמקום פנוי. הסתר זה גדול לאין ערוך מכל פרסא או מסך שבין העולמות.

והקו בוקע הצמצום ומאיר בא"ק [באדם קדמון] כו' וזהו ענין אז יבקע כשחר אורך⁴² ומ"מ הוא קו וחוט והארה בעלמא.

והקו בוקע את הצמצום ומאיר באדם קדמון וכו'; וזהו פירוש "אז יבקע כשחר אורך". ואף על פי כן, הוא קו וחוט — הארה בלבד.

הקו בוקע את הצמצום ומאיר באדם קדמון; הדבר נרמז בפסוק "אז יבקע כשחר אורך", שכן "יבקע" פירושו יפלה ויבקיע. ואף על פי כן, זהו רק קו דק, ניצוץ בלבד מאור אין סוף.

ועיין בעמ"ה [בעמק המלך] ש"א [שער א'] פנ"ה נ"ו דפ"י בענין חוט הא"ס שהוא הבחי' הי"א שאינו במנין ע"ס [עשר ספירות]

ועיינו בעמק המלך, שער א, פרקים נה-נו, שמבארים בענין חוט אין סוף שהוא הבחינה האחת-עשרה, שאינה נמנית במנין עשר הספירות,

עמק המלך מכנה את הקו "חוט אין סוף" ומתאר אותו כבחינה אחת-עשרה, שאינה נמנית במנין עשר הספירות.

דהיינו אפילו בע"ס [בעשר ספירות] היותר עליונות כו' וע"ז אמרו עשר ולא אחד עשר^{43, 44} אנת הוא חד⁴⁵ ולא בחושבן.⁴⁶ (ועמ"ש מזה במ"א בד"ה פתח אליהו בפ' וירא).

כלומר, אפילו ביחס לעשר הספירות העליונות ביותר וכו'; ועל כך אמרו: "עשר ולא אחד עשר", [ו] "אתה הוא אחד ולא בחשבון". (וראו מה שנכתב על כך במקום אחר, במאמר המתחיל "פתח אליהו", בפרשת וירא.)

הוא אינו נמנה אפילו עם הספירות העליונות ביותר. דברי ספר יצירה "עשר ולא אחד עשר" ותפילתו של אליהו בתיקוני הזוהר, "אתה הוא אחד ולא בחשבון", מבטאים את העובדה שמה שלמעלה מעשר הספירות אינו נמנה עמן; כאן מפנים למאמר "פתח אליהו" שבתורה אור.

אמנם בחי' סוכ"ע דהיינו גילוי אור א"ס שלמעלה מבחינת קו זהו בחי' אצילות העליון ממש גילוי ההעלם שלמעלה מהצמצום, ועמ"ש מזה בביאור ע"פ ראיתי⁴⁷

אבל הבחינה של סוכב כל עלמין, כלומר גילוי אור אין סוף שלמעלה מבחינת הקו, היא בחינת האצילות העליונה ממש — גילוי ההעלם שלמעלה מהצמצום. וראו מה שנכתב על כך בביאור לפסוק "ראיתי",

לעומת זאת, סוכב כל עלמין, אור אין סוף שלמעלה מהקו, הוא האצילות העליונה ממש: גילוי של מה שנסתר למעלה מהצמצום, ולא אור הנמשך דרכו. כאן מפנים לביאור על חזונו של זכריה בדבר מנורת הזהב.

והנה מנורת זהב⁴⁸ ואפשר שזה נכלל במ"ש הארז"ל [האר"י זכרנונו לברכה] שלעתיד יהיה גילוי פנימית עתיק כו', ולכן מבואר בע"ח [בעץ חיים]⁴⁹ שרגלי א"ק [אדם קדמון] מסתיימים בתחתית העשייה.

והנה מנורת זהב"; וייתכן שהדבר נכלל במה שכתב הארז"ל, שלעתיד לבוא יהיה גילוי פנימיות עתיק וכו', ולכן מבואר בעץ חיים שרגלי אדם קדמון מסתיימים בתחתית העשייה,

ייתכן שזו כוונת הארז"ל בדבר הגילוי של פנימיות עתיק לעתיד לבוא. ההערה מסתיימת כאן, והטקסט העיקרי חוזר: עץ חיים מלמד ש"רגלי" אדם קדמון מגיעים עד לתחתית העשייה.

כי בבחי' הרצון נכלל הכל גם התהוות הסוף מעשה כו' וכמ"ש מזה בביאור ע"פ יונתני הנ"ל:

שכן בבחינת הרצון כלול הכול, גם התהוות המעשה האחרון וכו'; כפי שנכתב על כך בביאור לפסוק "יונתני" שנזכר לעיל.

הסיבה היא שאדם קדמון הוא הרצון, וברצון כלול הכול, אפילו התוצאה האחרונה ממש — "סוף מעשה". לכן אדם קדמון מגיע עד לעולם הנמוך ביותר.

קטע 4 • 129-13

מסעות וחניות: מטי ולא מטי

12 ועתה יובן ענין המ"ב מסעות שהיה בהם ב' בחינות נסיעה וחנייה כמ"ש ויהי בנסוע כו' ובנחה יאמר^{50,51} כו' שהם העלאה והמשכה.

כעת יובן עניין ארבעים ושניים המסעות. היו בהם שתי בחינות: נסיעה וחנייה, ככתוב: "ויהי בנסוע [הארון]" וכו', ו"ובנחה יאמר" וכו'; אלו הן העלאה והמשכה.

המאמר עובר כעת לארבעים ושניים המסעות של בני ישראל במדבר, המנויים בפרשת מסעי. לכל מסע היו שני שלבים: יציאה לדרך וחנייה, שצוינו בדברי משה כשהארון יצא לדרך וכשנח; היציאה לדרך היא העלאה, והחנייה היא המשכה.

ומבואר לקמן בפ"י מוצאיהם למסעיהם שהמשכה היא מא"ק [מאדם קדמון]. ולכן היה בהם ב' בחי' נסיעה וחנייה

ומבואר להלן בפירוש "מוצאיהם למסעיהם", שהמשכה היא מאדם קדמון. לכן היו בהם שתי בחינות: נסיעה וחנייה,

כפי שיוסבר על הפסוק "מוצאיהם למסעיהם", שהמשכה באה מאדם קדמון. משום כך נדרשו שני השלבים.

כי א"א להיות המשכה מא"ק [מאדם קדמון] בעולמות אלא בבחי' מטי ולא מטי. דהיינו מיד כשנמשך חוזר ומתעלה.

שכן אי אפשר שתהיה המשכה מאדם קדמון אל העולמות אלא בבחינת "מטי ולא מטי" (מגיע ואינו מגיע); כלומר, מיד כשהוא נמשך, הוא חוזר ומתעלה.

אור שמקורו גבוה כל כך יכול להיכנס לעולמות רק באופן של "מטי ולא מטי", "מגיע ואינו מגיע": מיד כשהוא נוגע, הוא נסוג שוב כלפי מעלה. לכן כל חנייה באה אחריה יציאה נוספת לדרך.

13 והיינו לפי שההמשכה היא ממקום גבוה מאד נעלה שהוא בחי' א"ק [אדם קדמון]. ע"כ משם מוכרח להיות ההמשכה בבחי' מטי ולא מטי וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער מטי ולא מטי.

הסיבה לכך היא שההמשכה באה ממקום גבוה ונעלה מאוד, מבחינת אדם קדמון. לכן ההמשכה משם חייבת להיות באופן של "מטי ולא מטי", כפי שנכתב בעץ חיים, בשער מטי ולא מטי.

האור שנמשך בא מאדם קדמון, מקור גבוה מאוד, ולכן הוא יכול להגיע רק באופן של "מטי ולא מטי" — "מגיע ואינו מגיע". בעץ חיים מוקדש שער לאופן זה של מגע.

דהיינו שא"א להיות המשכה זו בבחי' מטי להתלבש בכלים ממש בבחי' גילוי גמור אלא מיד שנמשך בחי' מטי אז מיד מסתלק ונעשה בחי' ולא מטי.

כלומר, אין אפשרות שהמשכה זו תהיה באופן של "מטי", כשהיא מתלבשת בכלים ממש בגילוי גמור; אלא שמיד כשנמשכת בבחינת "מטי", היא מסתלקת ונעשית בחינת "לא מטי",

אור כזה אינו יכול להתיישב בכלים ולהתגלות בהם באופן מלא. כרגע שהוא "מגיע", הוא נסוג ונעשה "אינו מגיע".

כי אין כלי מספיקו. (וזהו מ"ש באדר"י [באדרא זוטא]) (דרפ"ח ע"ב) גבי רדלי"א [רישא דלא אתידע] ועל האי אקרי ברח לך אל מקומך.^{52, 53} והחיות רצוא ושוב.⁵⁴

משום שאין כלי שיכול להכיל אותו. (וזהו מה שכתוב באדרא זוטא) (דף רפ"ח ע"ב) לגבי רדלי"א: "ועל האי אקרי ברח לך אל מקומך"; וכן "והחיות רצוא ושוב".

אין כלי שיכול להכיל את האור. באדרא זוטא נאמר דבר דומה על הראש העליון ביותר, הבלתי נודע: הוא מתואר באמצעות דברי בלעם "ברח לך אל מקומך" ובאמצעות החיות שבחזון יחזקאל, ש"רצו ושכו".

דהיינו שגם כשנמשך מיד מסתלק אל מקומו. והנה לכאורה זהו קרוב לענין מקיף החוזר שמתחלה נכנס בבחי' א"פ [אור פנימי] ומחמת שאין הכלי יכולה להכילו מסתלק ונעשה בבחי' מקיף כו'

כלומר, גם כאשר הוא נמשך, הוא מסתלק מיד אל מקומו. ולכאורה, הדבר קרוב לענין המקיף החוזר: בתחילה הוא נכנס בבחינת אור פנימי, ומכיוון שהכלי אינו יכול להכיל אותו, הוא מסתלק ונעשה בבחינת מקיף וכו'.

גם כאשר האור נמשך, הוא חוזר מיד למקומו. הדבר עשוי להיראות דומה למקיף החוזר: אור שנכנס תחילה לכלי כאור פנימי, אך מפני שהוא גדול מכדי שהכלי יכיל אותו, הוא יוצא ונשאר סביבו כמקיף.

ומי לא דמי ממש כי שם נסתלק לגמרי מהכלי להיות רק בחי מקיף כו' משא"כ בחי מטי ולא מטי.

ובכל זאת אין הדברים דומים ממש, כי שם הוא מסתלק מן הכלי לגמרי ונשאר רק בבחינת מקיף וכו', ואילו בבחינת "מטי ולא מטי" אין זה כך.

יש הבדל בין שני הדברים. המקיף החוזר עוזב את הכלי לגמרי ונשאר רק סביבו; ואילו "מטי ולא מטי" אינו מסתלק ממנו לצמיתות.

שגם אחר לא מטי נמשך בחי מטי כו', וז"ל [וזה לשונו] הע"ח [העץ חיים] שער הנ"ל פ"א אין כח בכלי הזה לסבול האור אם לא בהיותו מטי ולא מטי עכ"ל [עד כאן לשונו] הרי שעכ"פ [שעל כל פנים] עי"ז יכולה הכלי לסבול האור.

שכן גם לאחר "לא מטי" נמשכת שוב בחינת "מטי" וכו'. ואלה דברי העץ חיים, בשער הנזכר לעיל, פרק א': "אין כח בכלי הזה לסבול האור אם לא בהיותו מטי ולא מטי", עד כאן לשונו. נמצא שעל כל פנים, באמצעות כך הכלי יכול לסבול את האור.

אחרי כל "לא מטי" באה שוב בחינת "מטי". בעץ חיים נאמר שכך הכלי מסוגל לשאת את האור; בלעדי זאת הוא לא היה יכול לשאת אותו.

אמנם עיקר הנסיעה היתה העלאה ממטה למעלה ולכן היו הלויים נושאים את המשכן⁵⁵ כי העלייה הוא עי" גבורות

אולם עיקר המסעות היה העלאה מלמטה למעלה, ולכן הלוויים נשאו את המשכן, שכן העלייה היא באמצעות הגבורות.

המסעות היו בעיקרם עלייה מלמטה למעלה. לכן נשאו הלוויים, הקשורים לגבורה, את המשכן: העלייה נעשית באמצעות הגבורות.

(וג' לויים גרשון קהת ומררי הם ג' ידות דשם מ"ב שעל ידם הוא ההעלאה וענין ג' ידות אלו כנפש האדם שבהם הוא נשיאת הנפש לה' מבואר כמ"א בדרוש פורים המתחיל חייב אינש⁵⁶ כו' בפ"י כי יד על כס⁵⁷ י"ה.

(ושלושת הלוויים — גרשון, קהת ומררי — הם שלוש הידין של שם מ"ב, שעל ידן נעשית העלייה. עניינן של שלוש הידין הללו כנפש האדם, שבאמצעותן מתנשאת הנפש לה', מבואר במקום אחר, בדרוש לפורים המתחיל "חייב אינש" וכו', בפירוש "כי יד על כס י"ה").

הערת הסבר קושרת בין שלוש משפחות הלוויים — גרשון, קהת ומררי — לבין שלוש הידין של שם מ"ב, השם הקשור לעלייה. שלוש הידין שבנפש, שבאמצעותן היא מתרוממת לה', מבוארות בדרוש לפורים "חייב אינש" שבתורה אור, על הפסוק "כי יד על כס י"ה".

וגם יובן ע"ד מ"ש בענין מדרגת ג' בחי' הלוויים גרשון קהת ומררי סד"ה וידבר כו' דבמדבר סיני).

וכן יובן על דרך מה שכתוב בענין מדרגת שלוש בחינות הלוויים — גרשון, קהת ומררי — בסוף המאמר המתחיל "וידבר" וכו', על הפסוק "במדבר סיני".

ההגהה מפנה גם למאמר על הפסוק "וידבר... במדבר סיני", המסביר את המדרגות השונות של שלוש משפחות הלוויים.

ולכן היו הלויים ג"כ שומרים המקדש⁵⁸ בכ"א מקומות^{59, 60} שעיקר השמירה מהקליפות. והזר הקרב^{61, 62, 63, 64, 65} יומת כו'.⁶⁶

ולכן גם הלויים שמרו על המקדש בעשרים ואחד מקומות, שכן עיקר השמירה היא מפני הקליפות. ועל כך נאמר: "והזר הקרב יומת" וכו'.

מאותה סיבה שמרו הלויים על המקדש בעשרים ואחד מקומות, כפי שמתעדת המשנה: עיקר שמירתם הייתה מפני הקליפות, הכוחות המתנגדים לקדושה. לכן נאמר בפסוק: "והזר הקרב יומת".

(כמ"ש מענין והזר הקרב ברע"מ [ברע"א מהימנא] פ' שופטים) (דרע"ד ב') ובפ' תצא (דרפ"ב ב') וע' עוד מזה בזח"א [בוהר חלק א] בראשית (ל"א א') ח"ב [חלק ב'] משפטים (ק"ז ב')

(כפי שכתוב בעניין "והזר הקרב" ברע"א מהימנא, פרשת שופטים) (דף רע"ד ע"ב), ובפרשת תצא (דף רפ"ב ע"ב); ועיינו עוד בעניין זה בוזהר, חלק א, בראשית (דף ל"א ע"א); חלק ב, משפטים (דף ק"ז ע"ב).

ההגהה מונה את המקומות בוזהר ובחלק רע"א מהימנא שלו העוסקים ב"והזר הקרב": בשופטים, בתצא, בראשית ובמשפטים.

ברע"מ [ברע"א מהימנא] ח"ג [חלק ג'] צו (ל"ג סע"ב [סוף עמוד ב]) וע' עוד בפ' הרמ"ז [הרב משה זכות] בוזהר משפטים (דצ"ה ע"ב) בענין לאיש זר.⁶⁷

ברע"א מהימנא, חלק ג, צו (סוף דף ל"ג ע"ב); ועיינו עוד בפירוש הרמ"ז על הזוהר, משפטים (דף צ"ה ע"ב), בענין "לאיש זר".

נוספים כאן רע"א מהימנא על צו ופירוש רבי משה זכות (הרמ"ז) על הדיון בוזהר ב"איש זר" בפרשת משפטים.

אך גם העלאה זו א"א להיות כ"א ע"י המשכה תחלה מלמעלה וזהו ע"י הכהנים ולכן לא היו הלויים מתחילים בעבודתם כ"א ע"י הכהנים כמ"ש ושמו איש איש על עבודתו⁶⁸ כו'.

אך גם עלייה זו אינה יכולה להיות אלא על ידי המשכה תחילה מלמעלה, והיא נעשית באמצעות הכהנים. לכן הלויים לא היו מתחילים בעבודתם אלא באמצעות הכהנים, ככתוב: "ושמו איש איש על עבודתו" וכו'.

אולם גם העלייה דורשת תחילה המשכה מלמעלה, הבאה באמצעות הכהנים. לכן הלויים התחילו בעבודתם רק לאחר שהכהנים הטילו אותה עליהם, כפי שנאמר שאהרן ובניו "ושמו איש איש על עבודתו".

ועמ"ש ג"כ מענין זה סד"ה וידבר דבמדבר סיני הנ"ל. וזהו ענין הקרבנות שהיו הכהנים מקריבים כ' כבשים תמידים ליום^{69, 70} כי

ועיינו גם במה שכתוב בעניין זה בסוף המאמר "וידבר" על הפסוק "במדבר סיני" הנזכר לעיל. וזהו ענין הקרבנות: הכהנים היו מקריבים בכל יום שני כבשים לקרבן התמיד, שכן

אותו ענין נדון במאמר על הפסוק "וידבר... במדבר סיני". הקרבת שני כבשים בידי הכהנים לקרבן התמיד בכל יום מבטאת את המשכה מלמעלה.

הנה מגי'ר [מגי' ראשונות] דא"ק [דאדם קדמון] אי אפשר להיות שום המשכה. רק מז"ת [מז' תחתונות] (ועיין בע"ח [בעץ חיים] שער עגולים ויושר ענף ה').

מהשלוש הראשונות [שבספירות] של אדם קדמון אי אפשר להמשיך כלל, אלא משבע התחתונות [שבספירות] (ועיינו בעץ חיים, שער העיגולים והיושר, ענף ה').

אי אפשר להמשיך כל השפעה משלוש הספירות הראשונות של אדם קדמון, אלא רק משבע הספירות התחתונות שלו. כאן מצוין המקור בעץ חיים, השער הראשון, העוסק ב"עיגולים" וב"קו".

וזהו ע"י הכבשים כי והכשבים הפריד יעקב.⁷¹ יעקב הוא בחי' ז"ת [ז' תחתונות] כמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] ס"פ ויצא.

וזה נעשה באמצעות הכבשים, שהרי "והכשבים הפריד יעקב". יעקב הוא בחינת שבע התחתונות, כפי שכתוב בלקוטי תורה של האריז"ל, בסוף פרשת ויצא.

ההמשכה נעשית באמצעות "כבשים": התורה אומרת שיעקב "הפריד את הכשבים", ויעקב מייצג את שבע הספירות התחתונות, כפי שמלמד האריז"ל.

והמשיך את בחי' הכשבים למטה דהיינו שיומשכו משרשן שבבחי' ז"ת [ז' תחתונות] דא"א וגם בחי' שער רישיה כעמר נקא⁷² הוא המדות עליונות ושרשן מז"ת [מז' תחתונות] דעתיק המתלבשים בא"א ונעשים שם ז' תיקונים דרישא כו' כמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] שם.

והוא המשיך את בחינת הכבשים למטה, כלומר, שיימשכו משורשם בבחינת שבע הספירות התחתונות של אריך אנפין. גם בחינת "שער ראשו כעמר נקא" היא המדות העליונות, ששורשן בשבע הספירות התחתונות של עתיק, המתלבשות באריך אנפין ונעשות שם שבעת התיקונים.

יעקב המשיך את שורש הכבשים, שבשבע הספירות התחתונות של אריך אנפין, למטה, אל העולם הזה. גם "שער ראשו כעמר נקא" שבחזון דניאל מסמל את המדות העליונות, ששורשן בשבע הספירות התחתונות של עתיק, המתלבשות באריך אנפין ונעשות שם שבעת התיקונים הראשונים.

ומשם המשיכם יעקב למטה גם לעולם הפירוד כדי להיות גם למטה בעולם הפירוד ביטול היש כו'.

ומשם המשיך אותם יעקב למטה, אפילו לעולם הפירוד, כדי שגם למטה, בעולם הפירוד, יהיה ביטול היש וכו'.

יעקב המשיך זאת אפילו אל "עולם הפירוד", שבו הנבראים חשים שהם נפרדים מה', כדי שגם שם יהיה ביטול היש — ביטול תחושת הקיום הנפרד.

(ומבואר במ"א ענין תנופת שתי הכבשים בחג השבועות⁷³ היינו העלאת המדות דאצי' לשורשן ומקורן בז"ת [בז' תחתונות] דא"א ע"ש באריכות). ועד"ז יוכן ג"כ ענין מ"ב מסעות.

(ובמקום אחר מבואר שענין הנפת שני הכבשים בחג השבועות הוא העלאת המדות של אצילות אל שורשן ומקורן בשבע הספירות התחתונות של אריך אנפין; עיינו שם בהרחבה.) ועל פי זה יוכן גם ענין ארבעים ושניים המסעות:

הערת אגב מבארת שבחג השבועות, הנפת שני הכבשים יחד עם שתי הלחם מעלה את המדות של אצילות בחזרה לשורשן באריך אנפין. באותו אופן אפשר להבין גם את ענין ארבעים ושניים המסעות.

שהם בחי' ז' מדות כל מדה כלולה מששה, שכולם מתעלות עד מקורם הראשון שהוא בחינת א"ק [אדם קדמון] כנ"ל, שמקור ההמשכה וכל ההשתלשלות הוא מז"ת [מז' תחתונות] דא"ק [דאדם קדמון] כו' וכמשל האש שעולה למעלה עד מקום האפשרי.

הם בחינת שבע המדות, שכל אחת מהן כלולה משש, וכולן מתעלות עד לשורשן הראשון, שהוא בחינת אדם קדמון, כנוצר לעיל. מקור ההמשכה וכל ההשתלשלות הוא בשבע הספירות התחתונות של אדם קדמון וכו', בדומה לאש העולה למעלה עד המקום האפשרי.

ארבעים ושניים הם שבע כפול שש: שבע המדות, שכל אחת מהן מורכבת משש. באמצעות המסעות כולן עולות אל שורשן הראשון, אדם קדמון, שהוא מקור כל ההמשכה, כשם שהאש עולה מטבעה ככל האפשר.

ומה שספירת העומר שהם ג"כ נגד ז' מדות הם מ"ט ימים הוא מפני שספירת העומר הוא המשכה מלמעלה למטה

הסיבה שספירת העומר, שגם היא מכוונת כנגד שבע המדות, נמשכת ארבעים ותשעה ימים היא שספירת העומר היא המשכה מלמעלה למטה;

ספירת העומר מכוונת אף היא כנגד שבע המדות, אך היא נמשכת ארבעים ותשעה ימים — שבע כפול שבע. הטעם לכך הוא שספירת העומר עניינה המשכה מלמעלה למטה.

לכן גם המלכיות של ז' המדות נמנים משא"כ בשם מ"ב שהוא בחי' העלאה אין שייך בכל מדה רק ששה בחי' ולא בחי' השביעית שהיא בחי' ההתגלות למטה,

ולכן נמנות גם בחינות המלכות של שבע המדות. אבל בשם מ"ב, שהוא בחינת העלאה, יש בכל מדה רק שש בחינות, ולא את הבחינה השביעית, שהיא בחינת ההתגלות למטה,

מאחר שספירת העומר עניינה המשכה למטה, היא כוללת גם את המלכות, הבחינה השביעית בכל מדה, שדרכה הדבר מתגלה למטה. שם מ"ב, שעניינו העלאה, כולל רק שש בחינות בכל מדה ואינו כולל את השביעית.

(וזהו ענין בכל מאדך⁷⁴ כי כפי ראשונה דק"ש [דקריאת שמע] שבה נאמר בכל מאדך הוא בחי' שם מ"ב ועמ"ש מענין זה בד"ה מקושש⁷⁵ עצים כו').

(וזהו ענין "בכל מאדך": הפרשה הראשונה של קריאת שמע, שבה נאמר "בכל מאדך", היא בחינת שם מ"ב. ועיינו במה שנתבאר בענין זה במאמר המתחיל "מקושש עצים" וכו').

הערת אגב קושרת זאת ל"בכל מאדך" (דברים ו, ה): הפרשה הראשונה של קריאת שמע, שבה נאמרות מילים אלו, מכוונת כנגד שם מ"ב, המבטא עלייה מעבר לכל גבול. הדברים מפנים למאמר "מקושש עצים" להרחבה.

ומה גם שהעלאה זו הוא עד מקורם הראשון בא"ק [באדם קדמון] והרי כשהם כלולות בא"ק [באדם קדמון] שהוא הרצון העליון הם שם בבחי'

יתר על כן, העלאה זו מגיעה עד לשורשן הראשון באדם קדמון; וכאשר הן כלולות באדם קדמון, שהוא הרצון העליון, הן שם בבחינת

יש טעם נוסף לכך שהבחינה השביעית אינה נכללת: העלאה זו מגיעה עד לשורשן הראשון של המדות באדם קדמון, שהוא הרצון העליון.

ביטול עד שלא שייך מהם השפעה והתגלות כנ"ל בענין יהי אור כו' ואפשר שזהו פ"י מ"ש בזהר תרומה (דקל"ב ב') מ"ב סליק ולא נחית⁷⁶ כו'.

ביטול, עד שאין שייכת מהם כל השפעה או התגלות, כפי שהוזכר לעיל בענין "יהי אור" וכו'. וייתכן שזהו פירוש דברי הזוהר, תרומה (132b): "שם מ"ב עולה ואינו יורד" וכו'.

בתוך הרצון העליון הם בטלים לחלוטין, ולכן לא יכולה לבוא מהם כל השפעה או התגלות, כפי שהוסבר לעיל בענין "יהי אור". ייתכן שזו כוונת הזוהר באומרו ששם מ"ב "עולה ואינו יורד".

ועמ"ש במ"א בענין קי"ס [קריעת ים סוף] המשל לענין אגלידו מיא מחכם אינו מדבר בפני מי שגדול⁷⁷ ממנו⁷⁸ כו':

ועיינו במה שכתוב במקום אחר בענין קריעת ים סוף, במשל לענין "אגלידו מיא": חכם אינו מדבר בפני מי שגדול ממנו וכו'.

הערה אחרונה מפנה להסבר על קריעת ים סוף, שבה המים "קפאו" לנוכח התגלות נעלית יותר. המשל שם הוא הכלל שבמשנה, שחכם אינו מדבר בפני מי שגדול ממנו.

קטע 5 • 14-18

"ויכתוב משה": חותמו של אמת

14 וענין שנאמר במסעות ויכתוב משה, ונתבאר לעיל הפי' דהיינו המשכת חותמו של הקב"ה אמת. הענין

הוא

ובענין הנאמר על המסעות, "ומשה כתב", שמשמעותו התבארה לעיל — היינו, המשכת "חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת" — ההסבר הוא:

המאמר חוזר לפתיחת הפסוק, "ומשה כתב". קודם לכן התבאר שהכוונה היא להמשכת "חותמו" של ה', שעליו נאמר בגמרא שהוא אמת; כעת מוסבר מדוע חותם וכתובה הם הדימויים המתאימים.

כמו עד"מ ע"י הכתיבה נמשך ויורד השכל שהוא רוחני ומתלבש בעשייה גשמיות ה"י [הרי זה] התקשרות רוחניות בגשמיות.

בדומה לכך, באמצעות הכתיבה השכל, שהוא רוחני, נמשך ויורד ומתלבש בפעולה גשמית; זוהי התקשרות של הרוחני עם הגשמי.

הכתיבה נוטלת רעיון, דבר רוחני, ומבטאת אותו בפעולה גשמית ובעמוד גשמי. כך היא קושרת את הרוחני עם הגשמי.

כך עד"מ הוא פי' ענין חותמו של הקב"ה אמת כי הנה החכמה נקראת אמת.

כך, באותו אופן ובדרך משל, יש להבין את משמעות "חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת": החכמה נקראת אמת.

"חותמו" של ה', שהוא אמת, פועל באופן דומה. כאן "אמת" מתייחסת לחכמה — החכמה האלוקית.

כי עיקר החכמה היא ידיעת האמת, שהרי גם הכסיל יוכל לומר ולדבר דברים אבל לא יהיה הדבר מכוון ואמיתי.

כי עיקר החכמה הוא ידיעת האמת. הרי גם אדם טיפש יכול לומר ולדבר, אך דבריו לא יהיו מדויקים ואמיתיים.

החכמה נקראת אמת משום שעיקרה הוא תפיסת האמת. כל אדם, אפילו טיפש, יכול לומר דברים, אך רק החכמה מביאה לדיוק ולאמת.

15 והחכם משיג בחכמתו האמת. וזהו ענין החכמה. וע"כ נקראת אמת. ועד"ז למעלה חכמה עילאה הוא חכמת האמת שאין עוד מלבדו⁷⁹ כו' וכמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] פל"ה בהג"ה [בהגהה] וע"כ נקראת אמת.

החכם משיג את האמת באמצעות חכמתו; זהו עניינה של החכמה, ולכן היא נקראת אמת. וכך גם למעלה: חכמה עילאה היא חכמת האמת — שאין עוד מלבדו וכו', כפי שנכתב בספר של בינונים, פרק ל"ה, בהגהה; ולכן היא נקראת אמת.

מה שמגדיר את החכמה הוא השגתה את האמת, ולכן היא נקראת אמת. כך גם חכמה עילאה היא "חכמת האמת" — ההכרה שאין מציאות מלבד ה', כפי שמבואר בהגהה שבתניא, פרק ל"ה.

ועכ"ז [ועם כל זה] הרי ידוע שהחכמה לגבי אור א"ס ב"ה היא נחשבת כעשייה גופניות⁸⁰ לגבי החכמה ויותר מכך אין ערוך כמ"ש בסש"ב [בספר של בינונים] ח"ב [חלק ב'] פ"ט.

אף על פי כן, ידוע שחכמה, ביחס לאור אין סוף ברוך הוא, נחשבת כמעשה גופני ביחס לחכמה; ואף יותר מכך — אין ביניהם כל ערך, כפי שנכתב בספר של בינונים, חלק ב', פרק ט'.

אלא שביחס לאור אין סוף, אפילו חכמה נחשבת רק כמעשה גופני ביחס לחכמה, ולמעשה אין ביניהם כל ערך. כך מוסבר בחלק השני של התניא, שער היחוד והאמונה, פרק ט', הפסוק "כולם בחכמה עשית".

כי גם בחינת א"ק [אדם קדמון] שהוא רצון העליון הוא למעלה מהחכמה ולגבי א"ס ב"ה גם א"ק [אדם קדמון] נק' אדם דבריא כנ"ל.

שהרי גם בחינת אדם קדמון, שהיא הרצון העליון, נמצאת למעלה מחכמה; וביחס לאין סוף ברוך הוא גם אדם קדמון נקרא "אדם דבריא", כפי שנזכר לעיל.

אפילו אדם קדמון, הרצון העליון שלמעלה מחכמה, נחשב רק "אדם דבריא" ביחס לאין סוף, כפי שנאמר בתחילת המאמר. קל וחומר שחכמה נחשבת כך.

16 ולכן נק' החכמה שהיא בחי' אמת רק חותמו של הקב"ה ונק' ויכתוב משה שלהיות ההמשכה מאור א"ס בחכמה

לכן חכמה, שהיא בחינת אמת, נקראת רק "חותמו" של הקדוש ברוך הוא, והיא נקראת "ויכתוב משה"; שכן המשכת אור אין סוף אל החכמה,

לכן חכמה, אף שהיא "אמת", היא רק חותמו של ה' ולא ה' עצמו; משום כך התורה מתארת את המשכתה כ"ויכתוב משה".

שהיא בחי' עשייה לגבי אור א"ס ה"ז [הרי זה] כמשל הכתיבה והחותם שהוא ענין התקשרות והמשכת הרוחניות בגשמיות כנ"ל.

שהיא בחינת עשייה ביחס לאור אין סוף, דומה למשל הכתיבה והחותם, שענינם התקשרות והמשכה של הרוחניות אל הגשמיות, כנזכר לעיל.

המשכת אור אין סוף אל החכמה, שביחס לאור זה היא כמו עשייה, דומה לכתיבה או להטבעת חותם: דבר רוחני נלחץ אל תוך דבר גשמי.

17 ודרך פרט זהו ענין תיקון ואמת שבי"ג ת"ד [תיקוני דיקנא] שהוא בחי' הארת פנים תרין תפוחין ששם הוא התגלות החכמה כמ"ש חכמת אדם תאיר פניו,⁸¹

ובפרט, זהו ענינו של התיקון "ואמת" שבין י"ג תיקוני דיקנא, שהוא בחינת הארת פנים — "תרין תפוחין", שתי הלחיים — שבה מתגלה חכמה, כפי שנאמר: "חכמת אדם תאיר פניו";

באופן ממוקד יותר, "חותם האמת" הוא התיקון הנקרא "ואמת", אחד מיי"ג תיקוני דיקנא העליונים. הוא מקביל ל"תרין תפוחין", שתי הלחיים, שבהן מאירות הפנים; הארה זו היא גילוי חכמה, כמו בפסוק "חכמת אדם תאיר פניו".

והוא ענין התגלות שע"ה נהורין בחי' אדם דיצירה כמ"ש אשר יצר את האדם בחכמה⁸² ובחי' זו נק' אמת.

וזהו ענין גילוי שע"ה נהורין, בחינת "אדם דיצירה", כפי שנאמר בברכה: "אשר יצר את האדם בחכמה"; בחינה זו נקראת אמת.

הארה זו היא גילוי של 375 אורות, הבחינה הנקראת "אדם דיצירה", כפי שנאמר בברכת "אשר יצר", המחברת את היצירה עם החכמה. בחינה זו נקראת אמת.

משא"כ שאר התיקונים הם בחי' מדות רחום וחנון כו' שאינו בערך בחי' א"ס להיות מתפעל במדות ולא מכל אינון מדות⁸³ איהו כלל⁸⁴ הגם שהם רק מקורות המדות כו'.

ואילו שאר התיקונים הם בחינת מדות, כגון "רחום וחנון" וכו', ואין זה לפי ערכו של אין סוף להיות מושפע ממדות; "ולאו מכל אינון מדות איהו כלל", אף שהן רק מקורות המדות וכו'.

שאר התיקונים הם מדות, כגון "רחום וחנון". אין זה לפי ערכו של אין סוף להיות מושפע מרגשות, כפי שנאמר בתפילת אליהו: "ולאו מכל אינון מדות איהו כלל", אף שהתיקונים האלה אינם אלא מקורות המדות; האמת, שהיא חכמה, היא ה"חותם" המתאים.

18 והנה משה שושבינא דמלכא^{85,86} המשיך אור א"ס ב"ה להתלבש בבחי' תיקון ואמת הנק' חותם וזהו ענין ויכתוב משה כו'

כעת, משה, שושבינו של המלך, המשיך את אור אין סוף ברוך הוא להתלבש בבחינת תיקון ו"אמת", הנקראת חותם; וזהו עניין "ומשה כתב" וכו'.

הזוהר מכנה את משה "שושבינו של המלך" — מי שמוריד את אורו של המלך אל הכלה, ישראל. משה המשיך את אור אין סוף אל התיקון ו"אמת", שהוא החותם, וזהו פירוש "ומשה כתב".

ומשם נמשך הארת פנים בז"א והוא ענין תתן אמת ליעקב.⁸⁷ ועיי' היה בהם כח לנסוע באויר מדבר העכו"מ [העובדי כוכבים ומזלות] להכניע הקליפות

ומשם נמשכת הארת פנים בז"א, וזהו עניין "תיתן אמת ליעקב". בזכות זאת היה להם כוח לנסוע באויר המדבר של עובדי האלילים ולהכניע את הקליפות.

משם נמשכת הארת פנים אל ז"א, התצורה הרגשית שמיוצגת על ידי יעקב; זהו "תיתן אמת ליעקב". בכוח זה יכלו ישראל לנסוע במדבר, מקום השייך לכוחות המתנגדים לקדושה, ולהכניע אותם.

כי בחכמה אתברירו^{88,89} (ומה גם כי הוא גילוי בחי' חכמה סתימאה שמשם נמשך הכח גם לטהר מטומאת הקליפות שלמטה מקי"נ [מקליפת נוגה] כמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה למה נסמכה פ' פרה כו' ע"ש).

כי "בחכמה יתבררו". (וכל שכן כאשר מדובר בגילוי בחינת חכמה סתימאה, שממנה נמשך הכוח לטהר אף מטומאת הקליפות שמתחת לקליפת נוגה, כמו שכתוב באגרת הקודש, באגרת המתחילה "למה נסמכה פרשת פרה לפרשת... וכו'; עיי' שם).

בחסידות מוסבר שניצוצות הקדושה מתבררים "בחכמה". בהערה מוסיפים שאור זה הוא "חכמה סתימאה", שבכוחה לטהר אף מטומאת שלוש הקליפות הטמאות לגמרי שמתחת לקליפת נוגה, כפי שמוסבר באגרת הקודש באגרת העוסקת בסמיכות פרשת פרה למיתת מרים.

וגם ע"ד משנ"ת [מה שנתבאר] במ"א בענין ומעין מבית⁹⁰ ה' יצא והשקה את נחל השטים כו', וגם שרש מעין זה הוא חכמה דא"ק [דאדם קדמון] שמתלבשת במלי דא"ק [דאדם קדמון] ועיי' מתלבשת באצילות כו' וכך הוא ענין ההמשכה ממוצאיהם דהיינו מבחי' א"ק [אדם קדמון] כו'.

וגם על דרך מה שנתבאר במקום אחר בעניין "ומעין מבית הוי' יצא והשקה את נחל השטים" וכו'; וכן שורשו של מעין זה הוא חכמה דאדם קדמון, המתלבשת במלכות דאדם קדמון, ועל ידי כך מתלבשת באצילות כו'. וכך הוא ענין ההמשכה מ"מוצאיהם", כלומר מבחינת אדם קדמון וכו'.

ההערה מפנה גם ל"ומעין מבית הוי' יצא והשקה את נחל השטים", ששורשו בחכמה דאדם קדמון, המתלבשת במלכות דאדם קדמון, ובאמצעותה באצילות. זוהי ההמשכה מ"מוצאיהם" — מאדם קדמון.

והנה משם נמשכה התורה ולכך נקי תורת אמת. ולכן היה עיקר המסעות עם הארון דייקא שבו הלוחות.

והנה, משם נמשכה התורה, ולכן היא נקראת "תורת אמת". לכן עיקר המסעות היה דווקא עם הארון, שבו היו הלוחות.

התורה נמשכת מאותה בחינת אמת, ולכן היא נקראת "תורת אמת". משום כך המסעות התנהלו דווקא בהובלת הארון, שבו היו הלוחות.

ועד"ז עתה ע"י עסק התורה ממשיכים בחיי תתן אמת ליעקב שע"ז יוכלו נשיי [נשמות ישראל] להכניע הגוף שממשכא דחויא ליבטל וליכלל באור ה',

וכך גם כיום, על ידי העיסוק בתורה ממשיכים את בחינת "תיתן אמת ליעקב", ובזכות זאת יכולות נשמות ישראל להכניע את הגוף, שמקורו מעור הנחש, כדי שיתבטל ויכלל באור ה',

כיום לימוד התורה ממשיך את אותה בחינה של "תיתן אמת ליעקב". הוא נותן לנשמות ישראל כוח להכניע את הגוף, שמקורו ב"עור הנחש", כך שגם הגוף יתבטל ויכלל באורו של ה'.

וכן פי' ברכת המצות בא"י [ברוך אתה ה'] אמ"ה [אלקינו מלך העולם] היא המשכה מלמעלה ל מטה שע"ז אח"כ העלאה ממטה למעלה אשר קדשנו במצותיו וע"ז אח"כ המשכת מ"ד [מ"ן דוכרין] מלמעלה למטה וצונו התקשרות בפנימית כו':

וכך גם פירוש ברכת המצות: "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם" היא המשכה מלמעלה למטה, שבעקבותיה באה העלאה מלמטה למעלה — "אשר קדשנו במצוותיו"; ועל ידי כך נמשכת לאחר מכן שוב המשכת מ"ד מלמעלה למטה — "וציוונו", התקשרות בפנימיות וכו'.

כל ברכה על מצווה פועלת לפי הסדר הזה: "ברוך אתה..." ממשיך מלמעלה; "אשר קדשנו במצוותיו" מעלה מלמטה; ו"וציוונו", הנדרש גם כ"חיבר אותנו", ממשיך שוב מלמעלה — קשר פנימי עם ה'.

קטע 6 • 191-22

"מוצאיהם": המקור שנמשך אל הנשמה

19 ועתה יובן ענין מוצאיהם למסעיהם. ומסעיהם למוצאיהם. פי' מוצא הוא מלשון מקור כמו מוצא מים

והוא בחי' א"ק [אדם קדמון]

כעת יובן עניינם של "מוצאיהם למסעיהם" ושל "מסעיהם למוצאיהם". פירוש המילה "מוצא" הוא מקור, כמו "מקור מים"; והכוונה לבחינת אדם קדמון,

כעת נבין את הפסוק עצמו: "מוצא", שמשמעותו הרגילה היא יציאה, פירושו גם מקור, כמו "מקור מים". "מוצאיהם" הם מקורם, אדם קדמון.

שהוא מקור כל הנשמות וכוזכר לעיל בענין קורא הדורות מראש.⁹¹ שא"ק [שאדם קדמון] כולל כל ההשתלשלות וכל הנשמות וכוזכר מענין ישראל עלו במחשבה.⁹²

שהוא מקור כל הנשמות, כפי שהוזכר לעיל בענין "קורא הדורות מראש": אדם קדמון כולל את כל סדר ההשתלשלות ואת כל הנשמות, כידוע מן הענין של "ישראל עלו במחשבה".

אדם קדמון הוא מקור כל הנשמות, כפי שעולה מפירוש המגיד ל"קורא הדורות מראש", מפני שהוא כולל את כל סדר העולמות ואת כל הנשמות. וכמאמר המדרש, "ישראל עלו במחשבה" [של ה'] עוד לפני בריאת העולם.

20 ומשם המשיך משה ההארה למטה לנשמות שבגוף שע"י המשכה זו נמשך כח הביטול גם למטה

ומשם הוריד משה את ההארה למטה, אל הנשמות שבגוף, כדי שעל ידי המשכה זו ימשך גם למטה הכוח לביטול;

מאותו מקור הוריד משה הארה אל הנשמות השוכנות בגופים, ויחד עמה את הכוח לביטול.

כי בבחי' מוצאיהם הם כלולים שם בבחי' אין וביטול ממש כנ"ל וע"כ ע"י המשכה מבחי' מוצאיהם נמשך גם למטה בחי' הביטול וע"י יוכל לשלוט גם כן על הגוף כו'.

כי בבחינת "מוצאיהם" הן כלולות שם במצב של אין וביטול ממש, כפי שהוזכר לעיל. לכן, על ידי המשכה מבחינת "מוצאיהם", נמשכת גם למטה בחינת הביטול, ובאמצעותה אפשר לשלוט גם בגוף וכו'.

במקורן הנשמות מצויות בביטול גמור, כמו הספירות הכלולות ברצון העליון. המשכה משם מורידה את הביטול הזה למטה, ובכוחו הנשמה יכולה לשלוט בגוף.

21 וזהו ויכתוב משה את מוצאיהם כי המשכה זו הוא על ידי התורה תתן אמת ליעקב⁹³ כו'

וזהו "ומשה כתב את מוצאיהם": שכן המשכה זו נעשית באמצעות התורה, "תיתן אמת ליעקב" וכו',

"ומשה כתב את מוצאיהם": הכתיבה של משה היא התורה, שבאמצעותה נמשך אור זה, "תיתן אמת ליעקב".

וכמ"ש במ"א לפי שבתורה מלוכש רצון העליון ממש שהוא בחי' א"ק [אדם קדמון] כנ"ל וע"י גם האדם העוסק בה ממשיך ומאיר על נפשו אור הרצון עליון ממש כו'.

כמו שכתוב במקום אחר: משום שבתורה מלוכש ממש הרצון העליון עצמו, שהוא בחינת אדם קדמון, כזכור לעיל; ובאמצעותה גם האדם שעוסק בה ממשיך ומאיר על נפשו את אור הרצון העליון עצמו וכו'.

הרצון העליון עצמו, בחינת אדם קדמון, מלוכש בתורה. לכן מי שלומד אותה ממשיך את אור הרצון הזה אל נפשו.

22 וכי' [וכל זה] הוא כדי להיות למסעיהם על פי ⁹⁴ הוי' דהיינו שעיי' יהיה בהם כח להתעלות למעלה מבחי' פי הוי'.

וכל זה הוא כדי שיהיו "למסעיהם על פי הוי'", כלומר, שעל ידי כך יהיה בהם כוח להתעלות למעלה מבחינת "פי הוי'".

המטרה היא "למסעיהם על פי הוי'": לתת לישראל כוח לעלות אפילו למעלה מבחינת "פי הוי'".

כי פי הוי' אח"פ [אוזן חוטם פה] בחי' מלי' אבל בחי' א"ק [אדם קדמון] נק' מוצא פי הוי' מקור בחי' פה כו', וזי"ש [וזהו שכתוב] כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם.⁹⁵

כי "פי הוי'" הוא בחינת אוזן, חוטם ופה, בחינת מלכות; ואילו בחינת אדם קדמון נקראת "מוצא פי הוי'" — המקור של בחינת הפה וכו'. וזהו שכתוב: "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם":

"פי הוי'", יחד עם "אוזן" ו"חוטם", שייך למלכות, הדיבור היוצר של ה'. אדם קדמון הוא "מוצא פי הוי'", המקור של הדיבור עצמו, וזהו פירוש "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם".

האדם דלעילא שמקבל מבחי' לחם גימטריא מזלא ג' שמות הוי' כי על כל מוצא פי הוי' יחיה האדם. מוצא דייקא.

האדם שלמעלה, שמקבל מבחינת לחם, שערכו המספרי כמספר מזלא — שלושה שמות הוי'; "כי על כל מוצא פי הוי' יחיה האדם": דווקא "מוצא".

"האדם" הוא אדם שלמעלה, המקבל מ"לחם"; הערך המספרי של לחם הוא 78, כמו מזלא וכמו שלושה שמות הוי'. אך "האדם יחיה על כל מוצא פי הוי'" — מן המקור עצמו, אדם קדמון.

קטע 7 • 231-24

"מסעיהם למוצאיהם": העלייה

23 ואפשר זהו ענין הארת פנים הנ"ל שלמעלה מבחי' מזלא שהוא בחי' שערות כו' ואח"כ ואלה מסעיהם למוצאיהם.⁹⁶

וייתכן שזהו ענין הארת הפנים שהוזכרה לעיל, שהיא למעלה מבחינת מזלא, שהיא בחינת שערות וכו'. ואחר כך: "ואלה מסעיהם למוצאיהם".

ייתכן ש"מה שיוצא מן הפה", שהוא למעלה מ"לחם" — מזלא, בחינת שערות הזקן — הוא הארת הפנים שתוארה קודם, תיקון האמת. ואז בא החלק השני של הפסוק: "ואלה מסעיהם למוצאיהם".

ר"ל [רוצה לומר] זהו העליה למוצאיהם ומקורם שהוא בחי' א"ק [אדם קדמון] וכנ"ל ממשל האש שעולה כ"כ [כל כך] למעלה מעלה עד שאפשר.

כלומר, זוהי העלייה למוצאיהם ולמקורם, שהיא בחינת אדם קדמון, כפי שהוזכר לעיל במשל האש, העולה למעלה מעלה ככל האפשר.

החלק השני הוא מסע החזרה: העלייה בחזרה אל המקור, אדם קדמון. הדבר דומה לאש, שמטבעה עולה גבוה ככל שביכולתה.

(עו"ל [עוד יש לומר] בפ"י ענין ויכתוב משה עפמ"ש [על פי מה שכתוב] במ"א בד"ה אם בחקתי. שכמו שבתורה יש ב' בחי' אותיות החקיקה ואותיות הכתב שבלוחות נאמר חרות על הלוחות⁹⁷ כו'. כן בכל ניצוץ מישראל יש ג"כ ב' בחי' אלו כו' ע"ש).

(אפשר לומר עוד בפירוש עניין "ויכתוב משה", על פי מה שכתוב במקום אחר במאמר המתחיל "אם בחוקותי": כשם שבתורה יש שתי בחינות — אותיות חקיקה ואותיות כתיבה, ועל הלוחות נאמר "חרות על הלוחות" וכו' — כך יש שתי בחינות אלה גם בכל ניצוץ מישראל וכו'; עיינו שם).

הגהה מציעה פירוש נוסף ל"ויכתוב משה", על יסוד המאמר "אם בחוקותי תלכו": בתורה יש אותיות חקיקה, כמו בלוחות, שעליהם נאמר "חרות על הלוחות", ואותיות כתיבה, דיו על קלף. גם בכל נשמה יהודית, בכל "ניצוץ מישראל", יש שתי הבחינות האלה.

והנה בחי' מוצאיהם ושרש נש"י [נשמות ישראל] זהו מבחי' אותיות החקיקה. וירידת הנשמה למטה בגוף זהו בחי' אותיות הכתב. וע"כ להיות ההמשכה מבחי' מוצאיהם נאמר ויכתוב משה את מוצאיהם דהיינו שהמשיך מבחי' אותיות החקיקה להתלבש באותיות הכתב כו'.

והנה, בחינת מוצאיהם ושרש נשמות ישראל היא מבחינת אותיות החקיקה, ואילו ירידת הנשמה למטה, אל הגוף, היא בחינת אותיות הכתיבה. לכן, כדי שתהיה ההמשכה מבחינת מוצאיהם, נאמר "ויכתוב משה את מוצאיהם", כלומר, הוא המשיך מבחינת אותיות החקיקה להתלבש באותיות הכתיבה וכו'.

שרש הנשמה, "מוצאיהם", דומה לאותיות חקיקה, המאוחדות עם מקורן, ואילו ירידתה אל הגוף דומה לאותיות כתיבה. "ויכתוב משה את מוצאיהם" פירושו שהמשיך את בחינת החקיקה אל בחינת הכתיבה — את השרש אל הנשמה שבגוף.

והוא כדי להיות אח"כ ואלה מסעיהם למוצאיהם וכמש"ש [וכמה שכתוב שם] ע"פ אם בחקתי תלכו⁹⁸ להיות בבחי' מהלכים בלי גבול כו' וע"ש סוף הדרוש.

וזאת כדי שלאחר מכן יהיו "ואלה מסעיהם למוצאיהם", וכמו שכתוב שם על הפסוק "אם בחוקותי תלכו", כדי להיות בבחינת "מהלכים" בלי גבול וכו'; ועיינו שם בסוף הדרוש.

המטרה היא העלייה שבאה לאחר מכן, "מסעיהם למוצאיהם". כפי שמוסבר באותו מאמר, הנשמה נעשית "מהלך" בלי גבול, ומוסיפה לעלות עוד ועוד.

ואפשר שהעלייה למוצאיהם היא למעלה יותר מהמשכה בתחלה ממוצאיהם כי הגם דמוצאיהם הוא בחי' א"ק [אדם קדמון], אך מבואר למעלה שמג"ר [שמג' ראשונות] דא"ק [דאדם קדמון] א"א להיות שום המשכה רק מז"ת [מז' תחתונות]. וא"כ ההמשכה שבתחלה ממוצאיהם למסעיהם שרש המשכה זו הוא מז"ת [מז' תחתונות] דא"ק [דאדם קדמון].

וייתכן שהעלייה למוצאיהם גבוהה יותר מן ההמשכה הראשונה ממוצאיהם. שהרי אף שמוצאיהם הוא בחינת אדם קדמון, מבואר לעיל שאין אפשרות להמשיך כלל מג"ר דאדם קדמון, אלא רק מז"ת. ואם כן, שורש ההמשכה הראשונה ממוצאיהם למסעיהם הוא מז"ת דאדם קדמון.

ייתכן שהעלייה מגיעה אף למעלה מן הירידה המקורית. הירידה נמשכה רק משבע הספירות התחתונות של אדם קדמון, שכן אי אפשר להמשיך משלוש הספירות הראשונות שלו.

אכן ע"י ההעלאה אח"כ ואלה מסעיהם דהיינו ע"י רעותא דליבא וליכלל באור א"ס ב"ה הנה העלאה זו למוצאיהם היא נוגע לבחי' ג"ר [גי' ראשונות] דא"ק [דאדם קדמון] שהרי מבואר בזהר תרומה) אולם, על ידי העלייה שלאחר מכן — "ואלה מסעיהם" — כלומר, על ידי רצון הלב להתבטל ולהיכלל באור אין סוף ברוך הוא, עלייה זו למוצאיהם נוגעת לבחינת ג"ר דאדם קדמון, שהרי מבואר בזהר תרומה)

אך העלייה, שבאה על ידי "רצון הלב" להתבטל ולהיכלל באור אין סוף, מגיעה לשלוש הספירות הראשונות של אדם קדמון. ההגהה מביאה לכך הוכחה מן הזוהר על פרשת תרומה.

(דקל"ב ב') שמא דמ"ב אתון כו' עד דאתעטרא באין סוף. ועל דא סליק ולא נחית.⁹⁹

(דקל"ב ע"ב): "שם מ"ב אותיות" וכו', עד "עד שמתעטרת באין סוף". ועל כך נאמר: "עולה ולא יורדת".

הזוהר אומר ששם מ"ב אותיות עולה עד שהיא מתעטרת באין סוף, ולכן היא "עולה ולא יורדת".

הרי משמע דהעלייה ע"י שם מ"ב היא בא"ס ממש ועיין בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער הק"ש [הקריאת שמע] פכ"ה דשם מ"ב הוא בג"ר [בגי' ראשונות] כח"ב [כתר חכמה בינה] דז"א כו'.

מכאן שהעלייה באמצעות שם מ"ב היא אל אין סוף עצמו. ועיינו כ-Pri Etz Chaim, שער קריאת שמע, פרק כ"ה, שם נאמר ששם מ"ב הוא בשלוש הספירות הראשונות — כתר, חכמה ובינה — של ז"א וכו'.

כלומר, העלייה באמצעות שם מ"ב מגיעה אל אין סוף עצמו. ההערה מצטטת גם את Pri Etz Chaim, שבו שם זה מיוחס לשלוש הספירות הראשונות — כתר, חכמה ובינה — של ז"א.

24 ואפשר שזהו פי' סליק ולא נחית דהיינו שהעלאה הוא למקום גבוה מה שא"א שיהיה משם שום המשכה וכנ"ל.

וייתכן שזהו פירוש "עולה ואינו יורד": העלייה היא למקום גבוה כל כך, שאי אפשר להמשיך ממנו שום המשכה, כפי שהוזכר לעיל.

ייתכן ש"עולה ואינו יורד" פירושו שהעלייה מגיעה למקום גבוה כל כך, שאי אפשר להמשיך ממנו דבר כלל.

ואפשר ג"כ לומר¹⁰⁰ שההמשכה ממוצאיהם הוא מבחי' אריך דכללות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] אבל ההעלאה היא נוגע בבחי' עתיק שהוא בחי' האצילות כו'

ואפשר גם לומר שההמשכה מ"מוצאיהם" היא מבחינת אריך של כלל אבי"ע, ואילו העלייה מגיעה לבחינת עתיק, שהיא בחינת האצילות כו',

או אולי ההמשכה באה מאריך של ארבעת העולמות יחד, שהוא אדם קדמון, ואילו העלייה מגיעה לעתיק של המערכת הכללית, שהיא האצילות שלה.

דכללות העולמות, וע"ד משנ"ת [מה שנתבאר] בביאור ע"פ את שבתותי תשמרו¹⁰¹ בענין פי' שבת עילאה שהוא העליה מבחי' אשר ברא כו' דהיינו שגם א"ק [אדם קדמון] שנק' אדם דבריאה עולה למעלה יותר כו': של העולמות בכללותם; בדומה למה שנתבאר בביאור על הפסוק "את שבתותי תשמרו" בעניין פירוש שבת עילאה, שהיא העלייה מבחינת "אשר ברא" כו'; כלומר, שגם אדם קדמון, הנקרא "אדם דבריאה", עולה למעלה עוד יותר כו'.

אותה "אצילות" עליונה היא אור אין סוף עצמו, כפי שנאמר בתחילת המאמר. כך מוסבר גם על שבת עילאה בביאור על "את שבתותי תשמרו": זו עלייה מעבר לבחינת "אשר ברא", שבה אפילו אדם קדמון, שהוא רק "אדם דבריאה", עולה למעלה עוד יותר.

בעבודה

באמצעות לימוד התורה האדם ממשיך אל נשמתו את הרצון העליון עצמו — "תתן אמת ליעקב" — ועמו את הביטול של מקור הנשמה, המעניק לנשמה כוח לפעול על הגוף, שבא מ"עור הנחש". כל ברכה על מצווה הולכת באותו מסלול: המשכה למטה, עלייה למעלה והתקשרות פנימית. ה"מסעות" של הנשמה עצמה הם כמיהת הלב להתבטל ולהיכלל באור אין סוף; עלייה זו עשויה להגיע למעלה מכל מה שנמשך אליה.

שאלות לשיחה

1. מדוע אומר המאמר שגם אדם קדמון נחשב רק ל"בריאה", ומהי אפוא ה"אצילות" שלמעלה ממנו?
2. כיצד העיקרון "כי לא מחשבותי מחשבותיכם" מסביר את האופן שבו עשר הספירות כלולות באדם קדמון?
3. במה שונה "מטי ולא מטי" מן האור המקיף החוזר, וכיצד הוא מסביר את ההתחלפות בין חניה למסע?
4. מדוע המסעות הם ארבעים ושניים — שש כפול שבע — ואילו ספירת העומר היא ארבעים ותשעה — שבע כפול שבע?
5. באיזה מובן עליית הנשמה ל"מוצאיהם" עשויה להגיע למעלה מן המקום שממנו נמשך אורה תחילה?

מקורות והפניות

הערות

פסקה 1

1 ביאור עוד לענין מוצאיהם

לפי ההערה, אור התורה מפנה בכמה מקומות למאמר זה בשם "הביאור השני על 'אלה מסעי' משנת תקע"א (1811)", ומביא קטע ממנו, בצירוף כמה הגהות, בעמ' 524 ואילך.

הערות קה"ת

בכמה מקומות באוה"ת מציין לד"ה זה: ביאור שני דאלה מסעי תקע"א. (אוה"ת ויקרא-ב ע' תקד). קטע ממאמר זה מובא באוה"ת ויקרא-ב ע' תקד ואילך עם הגהות אחדות.

2

משה כתב את "מוצאיהם למסעיהם על פי הוי", ואלה מסעיהם למוצאיהם". מאמר זה הוא הסבר נוסף לשני חלקיו של פסוק זה.

Numbers 33:2 במדבר ל"ב:

וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי ה' וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:

And Moses wrote their goings forth, stage by stage, by the commandment of the L-RD; and these are their stages at their goings forth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3

הנה א"ק נקרא אדם דבריהא

ההערה מפנה למקומות אלה בעניין שלוש מדרגות ה"אדם" — דבריהא, דיצירה ודעשייה — שבהן פותח המאמר.

הערות קה"ת

בענין ג' בחי' אדם, ראה באוה"ת בלק ע' תתקסב ואילך. אוה"ת ענינים ערך א"ק. ויקרא-ב ע' תקו. שרש מצות התפלה פרק כח. ובכ"ד.

4

א"ק נקרא אדם דבריהא

הערות קה"ת מביאה את הערת הרבי שם, המרכיזה את המקורות לכינוי אדם קדמון "אדם דבריהא": תיקוני זוהר, עץ חיים, הקטע הזה בלקוטי תורה ומאמרים מאוחרים יותר המבארים אותו.

הערות קה"ת

ע"ד אדם דבי"ע זה ראה בתו"ז תי' סט (קיד, א) ות"י ע' (קט, א. קלב, א). וראה בע"ח ש"ג פ"א דא"ק נקי' אדם דבריהא — כמ"ש בפנים [בסה"מ תש"ח ע' 113] כ"ה בלקו"ת פ' מסעי ד"ה ביאור עוד לענין מוצאיהם, ונתבאר בכ"מ ומהם בדי"ה ג' בחי' אדם [נדפס באוה"ת ענינים ערך א"ק]. בעבר הנהר תרנ"ז. אין עומדין להתפלל תרס"ז. — ב' דעות באיזה בחי' בא"ק מדבר ראה בד"ה החדש הזה תרס"ו. — ומ"ש בעמק המלך שער א"ק סתימאה פ"ח, מדבר בבי"ע שבא"ק, ויש לעיין במ"ש שער עולם הבריאה פ"ג — בדרוש ג' בחי' אדם מבואר דמ"ש דאצי"ה הוא אדם דעשי' גם בי"ע (דפרטיות) בכלל. — הערת כ"ק אדמו"ר בסה"מ תש"ח ע' 113.

5

ובחי' אצילות אינו אלא בחי' אור אין סוף

ההערה מפנה לשם לדיון מקביל באמירה שה"אצילות" של התמונה הכוללת היא אור אין סוף עצמו.

הערות קה"ת

ראה אוה"ת ענינים ע' שטז.

6

או ע"י

נוסח אחר: במקום "או עתיק יומין" שבטקסט הזה, באור התורה כתוב "שהיא בחינת עתיק יומין", וכך מוזהות עקודים ונקודים עם עתיק, במקום

להציגו כאפשרות חלופית.

הערות קה"ת

באוה"ת ויקרא איתקו: שהוא בחי' ע"י.

פסקה 2

7 ויאצל

ה' "האציל" (ויאצל) מן הרוח שהייתה עליו [משה] ונתן אותה על שבעים הזקנים. המאמר גזור את השם אצילות מן המילה הזאת: המשכה של דבר שכבר קיים.

Numbers 11:25 במדבר י"א כ"ה

וַיֵּרֶד ה' בְּעָנָן וַיִּדְבֹּר אֵלָיו וַיֹּאצֵּל מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל־שִׁבְעִים אִישׁ הַזִּקְנִים וַיְהִי כְנֹחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יָסֻפוּ:

And the L-RD came down in the cloud, and spoke unto him, and took of the spirit that was upon him, and put it upon the seventy elders; and it came to pass, that, when the spirit rested upon them, they prophesied, but they did so no more.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערות קה"ת

במדבר י"א, כה.

8 ע"פ ואלה המשפטים

שם מסביר אדמו"ר הזקן שאצילות באה מלשון "ויאצל": מה שהיה נסתר אצל משה התגלה אצל שבעים הזקנים. לכן אצילות היא רק מעבר מן ההעלם אל הגילוי, גילוי של אין סוף עצמו, ואילו בריאה אינה כך.

הערות קה"ת

תו"א עו, ב.

9 עד שלא נבה"ע

בבהר מצטט אדמו"ר הזקן את המאמר "עד שלא נברא העולם היה הקדוש ברוך הוא וישמו הגדול בלבד", כדי להסביר שהמדרגה שהזוהר מכנה "אור" נקראת גם "שם". שם אינו דומה כלל לעצמותו של האדם, ובכל זאת חיותו נמשכת אל אותיותיו.

הערות קה"ת

פדר"א פ"ג. ועי' לעיל פ' בהר מא, ג. מג, ב ובמ"מ לשם. נא, ד. [כ].

10 עד שלא נברא העולם היה הוא וישמו בלבד

פרקי דרבי אליעזר אומר שלפני שנברא העולם היו הקדוש ברוך הוא וישמו הגדול בלבד. המאמר מפרש זאת כאור שעדיין כלול במקורו, לפני התגלותו.

Pirkei DeRabbi Eliezer 3:2-3 פרקי דרבי אליעזר ג' ב' ג'

עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם, הָיָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשִׁמּוֹ הַגָּדוֹל בְּלִבּוֹ, וְעַלֶּה בְּמַחֲשֶׁבֶה לְבְרָא אֶת הָעוֹלָם, וְהָיָה מַחְרִיט אֶת הָעוֹלָם לְפָנָיו וְלֹא הָיָה עוֹמֵד. מִשְׁלֹו מִשְׁל, לְמָה הִדְבֵּר דּוּמָה? לְמַלְךְ שֶׁהוּא רוֹצֵה לְבָנוֹת פְּלִטְרִים שְׁלוֹ, אִם אֵינוֹ מַחְרִיט בְּאֶרֶץ יְסוּדוּתָיו וּמוֹבְאָיו וּמוֹצְאָיו, אֵינוֹ מִתְחִיל לְבָנוֹת, כִּךְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִחְרִיט לְפָנָיו אֶת הָעוֹלָם וְלֹא הָיָה עוֹמֵד עַד שֶׁבְּרָא אֶת הַתְּשׁוּבָה. שֶׁכֵּעָה דְּבָרִים נִבְרָאוּ עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם, וְאֵלֹהֵי הַתּוֹרָה, וְגִיְהִנֵּם, וְגַן עֶדֶן, וְכֶסֶף הַכְּבוֹד, ...

Before the world was created, the Holy One, blessed be He, with His Name alone existed, and the thought arose in Him

פסוקה 7

13 שהוא הכתר כולל כל העולמות

שערי קדושה מלמד שקוצו של יו"ד, אדם קדמון, כולל את כל ארבעת העולמות ובו נמצא השורש של כולם. המאמר מסביר מדוע: אדם קדמון הוא הרצון לספירות, שכבר כלולות בו.

Sha'arei Kedusha, Part 3 1:5-6 שערי קדושה, חלק ג א:ה-ו

הנה המאציל העליון אשר האציל כל העולמות נקרא אין סוף ואין בו שום תמונה לא בשם ולא באות ואפילו בקוצי האותיות כלל, ולכן אפילו ההרהור אסור בו. והאציל חמשה עולמות, זה נשמה לזה וזה לזה, והן, אדם הקדמון הנוכח בספר התקונים (בתקון י"ט ובריש תיקון ע"י ובכמה מקומות) ובלשון הגאונים נקרא צחצחות, השני עולם האצילות, השלישי עולם הבריאה, הרביעי עולם היצירה, החמישי עולם העשיה. ואלו החמשה עולמות נקראו הוי"ה אחת, כי קוצו של יו"ד הוא א"ק [אדם קדמון], והיו"ד אצילות, וה"א ראשונה בריאה והוא"ו יצירה, וה"א אחרונה עשיה.

This matter shall be explained with the utmost brevity, solely to the extent necessary to understand the matter of prophecy. Now, the Supernal Emanator, blessed is He, who emanated all the worlds, is called the Unlimited One (Ein Sof), blessed is He. He has no image whatsoever, neither in the form of a name, nor in the form of a letter, nor even in the thorns of the letters. We thus are incapable and therefore barred from all thought of Him. He emanated five worlds, ... one world being the soul

Shaarei Kedusha (Public Domain) • Gates of Holiness, translated by Rabbi Amiram Markel, 2013 (CC-BY)

14 לא מחשבותי מחשבותיכם

מצוטט שוב כדי לבסס את העיקרון שרצונו של ה' בדבר כלשהו הוא כבר התהווה.

Isaiah 55:8 ישעיהו נ"ה:ח

כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי נאם ה'

For My thoughts are not your thoughts, Neither are your ways My ways, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 8

15 ובד"ה וירא ישראל

שם מסביר אדמו"ר הזקן את הכפילות "הוי"ה שני שמות: הוי"ה התחתון מהווה את כל העולמות יש מאין, באמצעות צמצום (היו"ד) ולאחר מכן התפשטות האור (ה"א). אין כל השוואה בין עצמותו של ה' לבין העולמות.

הערת קה"ת
תו"א סא, ד.

פסוקה 9

16 בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות

ההערה מפנה לביאור על "יביאו לבוש מלכות" בחלק של תורה אור על מגילת אסתר, שבו נדונה בהרחבה האפשרות של ספירות אין קץ.

הערת קה"ת
תו"א במג"א.

פסוקה 5

11 קוצו של יו"ד והוא כולל כולם

רבי חיים ויטאל מונה חמישה עולמות היוצרים שם הוי"ה אחד: קוצו של יו"ד הוא אדם קדמון, היו"ד היא אצילות, הה"א הראשונה היא בריאה, הוי"ו היא יצירה והה"א האחרונה היא עשיה, וקוצו של יו"ד כולל את כולם. המאמר מצטט זאת כדי להציג את אדם קדמון ככתר הכללי.

Sha'arei Kedusha, Part 3 1:9-10 שערי קדושה, חלק ג א:ט-י

ואחר כך העולמות. בתחלה הם כלולות אחד, והם שם אחד של הוי"ה. ואחר כך נחלק לארבעה יסודות, זולת השורש שלהם שהוא א"ק קוצו של יו"ד והיא הספירה העשירית העליונה מכולם הנקרא כתר, ואחר כך אלו הארבעה יסודות נחלקו לתשע ספירות כנוכח: והנה כל זה נכללין בשתי חלוקות והם המאציל והנאצלים כולם. וזהו שכתוב בפרקי רבי אליעזר (פרק כ"ג) עד שלא נברא העולם, רצונו לומר העולם הזה, היה הוא ושמם אחד, כי האין סוף הנקרא הוא והנאצלים הכלולים בשמו שהוא הוי"ה אחת, הכל אחד, כי היתה השלהבת גנוזה בגחלת:

Subsequently, the worlds were initially included as one complete Name of Being-Shem Havayah. Afterwards, they were divided into four foundations, except for their root, which is Primordial Man-Adam Kadmon and is the which is the tenth Sefirah that (°) thorn of the letter Yod is higher than them all, and is therefore called the crown-Keter. Afterwards, the four foundations were divided into nine Sefirot, as mentioned. Now, it all includes two categories; the Emanator and all the Emanated. About this, it ... states in Pirkei d'Rabbi Eliezer, "Before the creation

Shaarei Kedusha (Public Domain) • Gates of Holiness, translated by Rabbi Amiram Markel, 2013 (CC-BY)

פסוקה 6

12 כי לא מחשבותי מחשבותיכם

"כי לא מחשבותי מחשבותיכם, ולא דרכיכם דרכי". המאמר מפרש זאת כך: אצל ה', הרצון בדבר והתהוותו אינם שני דברים נפרדים; ברגע שהוא רוצה, הדבר כבר קיים.

Isaiah 55:8 ישעיהו נ"ה:ח

כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי נאם ה'

For My thoughts are not your thoughts, Neither are your ways My ways, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
ישע"י נה, ח.

17 יהי אור ויהי אור

יוה' אמר: יהי אור, ויהי אור". המאמר קורא את שני הביטויים כשני שלבים: האור שבתוך אדם קדמון, והאור שנמשך למטה.

Genesis 1:3 בראשית א':ג'

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהי אֹר וַיְהי אֹר:

.And G-d said: 'Let there be light.' And there was light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית א, ג.

18 באופן אחר קצת

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה גם תו"א מ, א.

19 ע"פ למנצח על השמינית

שם מסביר אדמו"ר הזקן שבחינת "רעוא דכל רעיון" נקראת אדם קדמון, הקודם לאצילות ורם ממנה כל כך, עד שאפילו חכמה נחשבת ביחס אליו כ"עשייה". בהסתמך על עץ חיים ושערי קדושה הוא כותב שבכללות, אצילות היא חכמה ואדם קדמון הוא כתר.

הערת קה"ת

לקו"ת פ' תזריע כא, א.

20 קוצו העליון ואח"כ גוף היו"ד

ההערה מפנה להלכות כתיבת תפילין במשנת חסידים בעניין סדר כתיבת היו"ד, ולפרק הבא בעניין כתיבת השם.

הערת קה"ת

ראה משנת חסידים מס' תיקון תפילין פ"א מ"ו. פ"ב מ"א בנוגע לכתיבת השם.

21 ועיין בפ"י הרמ"ז

שם מביא אדמו"ר הזקן את אותו רמ"ז על "שלושה עולמות", ומחלק את כל העולמות לשלושה: בריאה, יצירה ועשיה; אצילות; והעולמות שלמעלה מאצילות. בכל אחד מהם מתגלה גדולתו של אור אין סוף יותר, ללא השוואה לעולם שמתחתיו.

הערת קה"ת

ראה לעיל פ' קדושים ל, ג.

22 תלת עלמין

הזוהר מלמד שלקדוש ברוך הוא יש שלושה עולמות שבהם הוא נסתר: עולם עליון ונסתר; עולם שני הקשור אליו, שדרכו הוא נודע; ועולם תחתון שבו הוא נמצא ואינו נמצא. ההערה מפנה לפירוש הרמ"ז על הקטע הזה.

Zohar, Sh'lach 6:39-8:49 ספר זוהר, שלח לך וי:ל"ט-ח:מ"ט

23 הי מרגלא בפה קדוש המגיד נ"ע

ההערה מפנה לשם כמקום נוסף שבו מובאים דברי המגיד.

הערת קה"ת

ראה בביאורו להצ"צ ח"א ע' רנט. וכן הלשון באוה"ת ענינים ע' פד "כן אמר רבינו הגדול נ"ע בשם הרב המגיד דמעזריטש נ"ע שהי" מרגלא בפומי דבחי" א"ק הוא אור כללי, וכן מצאתי גם כן בפירוש לתלמיד ר' ישראל סרוג תלמיד הארזי"ל". ראה גם מצות האמנת אלקות נח, ב.

24 קורא הדורות מראש

"מי פעל ועשה זאת? הקורא לדורות מראש". המגיד פירש את "הדורות"

כספירות עשר, הנקראות מתוך ה"ראש" — אדם קדמון.

Isaiah 41:4 ישעיהו מ"א:ד'

מִי־פָעַל וְעָשָׂה קְרָא הַדֹּרוֹת מֵרֹאשׁ אֲנִי ה' רֹאשׁוֹן וְאֶת־אֲחֵרִים אֲנִי־הוּא:

Who hath wrought and done it? He that called the generations from the beginning. I, the L-RD, who am the first, And with the last am the same.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י מא, ד.

25 ע"פ מ"ש במ"ח

ההערה מפנה לשם לדיון נוסף בדברי משנת חסידים, שאדם קדמון הוא ה"אריך" של ארבעת העולמות.

הערת קה"ת

ראה גם המשך תערי"ב ח"א פרק קסו. ח"ג ע' אישצא.

26 דא"ק הוא סוד האריך

מאמר מאוחר יותר שההערה מונה בעניין אדם קדמון כ"אריך" של כל העולמות.

הערת קה"ת

ראה ד"ה בסוכות תשבו תרס"ד. המשך בששה"ק תערי"ב ח"א ע' שלו ואילך.

27 הזוהר אומר על "ויהי אור": "אור שכבר היה". ההערה מפרשת זאת כאור שכבר נכלל באדם קדמון, לפני שנמשך למטה.

Zohar, Bereshit 5:28-38 ספר זוהר, בראשית ה:כ"ח-ל"ח

LIGHT, AND THERE WAS LIGHT. These words imply that there had already been light. This word, awr (light), contains in itself a hidden significance. The expansive force proceeding from the hidden recesses of the secret supernal ether opened a path and produced from itself a mysterious point (or, rather, the En Sof (Limitless) clave its own ether and disclosed this point), Yod. When this expanded, that which was left of the mysterious AWIR (ether) was found to be AWR (light).

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסקה 10

28 מלשון דארי דארי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ביצה (טו, סע"ב). מגילה (יב, א), שם איי "דרי" בלא "א". [כ].

29 נקי בני בנים כמ"ש במ"א

שם מפרש אדמו"ר הזקן את הברכה "זוכר חסדי אבות ... ומביא גואל לבני בניהם" כמתייחסת לספירות: "האבות" הם אבא ואמא, "הבנים" הם חסד, גבורה ותפארת, ו"בני הבנים" הם נצח, הוד ויסוד. הקטע מתאר את אור אין סוף המתלבש בעשר הספירות של עולם האצילות.

הערת קה"ת

ראה לקמן שה"ש מו, ב.

30 דורי נסע ונגלה

תפילתו של חזקיהו: "דורי נסע ונגלה מני כאוהל רועה". הטקסט מפנה להסברו של האריז"ל למילה "דורי", ששורשה משותף למילה "דור".

Isaiah 38:12 ישעיהו ל"ח:י"ב

דורי נסע ונגלה מני כאהל רעי קפדתי כארג חיי מדלה ובעצני מיום עד לילה תשלימני:

My habitation is plucked up and carried away from me as a shepherd's tent; I have rolled up like a weaver my life; He will cut me off from the thrum; from day even to night wilt Thou make an end of me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 קורא הדורות מראש

בוהר על לך לך נאמר שהקדוש ברוך הוא קרא לאברהם ללא הרף מיום שנברא העולם, ככתוב: "קורא הדורות מראש".

Zohar, Lech Lecha 22:212-225 ספר זוהר, לך לך כ"ב:ר"י"ב-ר"כ"ה

Whom he calleth in righteousness": because G-d was calling him constantly from the day that the world was created, as it is written, "calling the generations from the beginning" (Is. 41, 4). "To his foot": i.e. to attach him to His service and to bring him near to Himself.

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

32 קורא הדורות מראש

בוהר על ויחי מוסבר שכל הדורות עמדו לפני ה' עוד לפני שנברא העולם, ושכל הנשמות עומדות לפניו בצורתן ונקראות בשמן לפני ירידתן. הטקסט מביא זאת בקשר לפסוק המתייחס לנשמות הצדיקים.

Zohar, Vayechi 35:365-36:376 ספר זוהר, ויחי ל"ה:שס"ה-ל"ו:שע"ו

In the same way all the generations of the world from one end to the other stand before Him before they come into the world, as it says, "He calleth the generations from the beginning" (Is. 41, 4), i.e. from the Creation; all the souls that are to descend into the world stand before G-d before they descend in the form which they are to assume in this world, and are called by name.

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

33 בע"ח שער ה' פרק ה'

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

בדפוס שקלאוו תק"ס. לפנינו ש"ט וגם לא פ"ה רק רפ"ו, יע"ש. [כ].

34 ולעילא מגולגלתא דיליה יש בו דוגמת בחינת עתיק דאצילות

בעץ חיים נאמר שאדם קדמון כולל את ארבעת השמות ע"ב, ס"ג, מ"ה וב"ן, ושמעל גולגולתו יש מקבילה של עתיק דאצילות. הערת קה"ת מציינת שהציטוט מופיע במקום זה במהדורות שבידינו.

Sefer Etz Chaim 9:6 עץ חיים ט"ו

... ג"כ אורות לחוץ שהם ענפיו והע"ב הוא במוחין דיליה נגד א"א ואבא דאצילות ולעילא מגולגלתא דיליה יש בו דוגמת בחינת עתיק דאצילות וס"ג דיליה מאוזן ולמטה עד טבורו והוא כנגד בינה דאצילות ומ"ה וב"ן דיליה מטבורא ולמטה כנגד ז"ן דאצילות והנה עד"ז שבפנימיותו כן הוא באורות שיוצאין ממנו שהם ענפיו כנו" כי שערות ראשו כנגד ענפי ע"ב ושערות דיקנא הם מאח"פ כנגד ענפי ס"ג שבהם

כלולים או"א שבין שניהם לקחו בינה דמ"ה אחר התיקון שהוא שם ס"ג הכולל שניהם והם נכללות במזלא דדיקנא דא"א והבן זה מאוד כי הן ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

11 פסקה

35 לעיל בביאור ע"פ שחורה אני

ההערה מסבירה ש"לעיל" פירושו הביאור שנדפס בכרך שיר השירים, בעמוד 77.

Song of Songs 7:4 שיר השירים ז:ד

שני שד"ך כשני עפרים תאמי צבניה:

Thy two breasts are like two fawns that are twins of a gazelle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

הכוונה להנדפס להלן שה"ש ז, ד.

36 שחורה אני ונאווה

"אני שחורה ונאווה". הטקסט מפנה להסברו על פסוק זה בנוגע לדרגה הנמוכה ביותר של אור אין סוף, המתוארת כמלכות.

Song of Songs 1:5 שיר השירים א:ה

שחורה אני ונאווה בנות ירושלם כאהלי קדר כיריעות שלמה:

I am black, but comely, O ye daughters of Jerusalem, As the tents of Kedar, As the curtains of Solomon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 תי"ו רשים רשימו

באידרא רבא אומר הוזהר שבין הסימנים שבאותיות, האות ת' מציינת סימן לעתיק יומין, שאין לו דומה. הטקסט מפנה להסברו של האריז"ל על הקטע הזה.

Zohar, Idra Rabba 3:14-6:25 ספר זוהר, האדרא רבא ג':י"ד-ו':כ"ה

38 בביאור ע"פ את שבתותי

שם, בביאור על "את שבתותי תשמרו", מובחנות מדרגות של שבת במערך הכולל של העולמות: ביחס לאחת מהן אדם קדמון עדיין למטה, ואילו אחרת מגיעה גם לתוך אדם קדמון, משום שאדם קדמון כולל את אצילות, בריאה, יצירה ועשיה כאחד.

הערת קה"ת

לעיל פ' בהר מד, ד.

39 ע"פ ואכלתם אכול

שם מלמד אדמו"ר הזקן שהנשמות שיתגלו בעתיד נובעות מבחינת העיגול שקודם לקו, והן נעלות הרבה יותר. "ואכלתם אכול" פירושו שמה שכבר "נאכל" יאכל שוב: הנשמות הקיימות כיום יתעלו עוד יותר על ידי נשמות העתיד.

הערת קה"ת

לעיל פ' צו ז, ג.

40 ואכלתם אכול

"ואכלתם אכול ושבעו". לקוטי תורה מפרש את הכפילות ב"אכול" בכך שנשמות העתיד מעלות את נשמות ההווה.

Joel 2:26 יואל ב:כ"ו

ואכלתם אכול ושבעו והללתם את-שם ה' אלקיכם אשר-עשה עמכם להפליא ולא-יבשו עמי לעולם:

And ye shall eat in plenty and be satisfied, and shall praise the name of the L-RD your G-d, that hath dealt wondrously

.with you; and My people shall never be ashamed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 דכמו שמלי דאצילות

כפי שמצוטט בהערה, המאמר מביא את הביאור הנוכחי על "מוצאיהם למסעיהם" כדי ללמד שהגילוי הראשון של הקו הוא מלכות דאצילות הכללית, ומבסס זאת על דברי עץ חיים, שער שבירת הכלים, פרק 5, על הבחינה המקבילה לעתיק שמעל גולגולת אדם קדמון.

הערת קה"ת

ראה ד"ה צאינה וראינה תרנ"ד (ע"רצט): ולפמ"ש בלקו"ת פ' מסעי בהביאור דמוצאיהם למסעיהם דראשית גילוי הקו הוא בחי' מלי' דאצ"י דכללות, וכ"ה ממ"ש בע"ח שער שבירת הכלים פ"ה שיש כדוגמת עתיק לעילא מגולגלתא דא"ק, ע"ש.

42 אז יבקע כשחר אורך

"אז יבקע כשחר אורך". המאמר מפרש את "יבקע" כבקיעת הקו דרך הצמצום.

Isaiah 58:8 ישעיהו נ"ח:ח'

אֲזַיִּבְקַע כְּשַׁחַר אֹרְךָ וְאֶרְכָּתְךָ מִתְּרָה תִצָּמַח וְהָלַךְ לִפְנֵיךָ צִדְקָה כְּבוֹד ה' יִצְאֶסְפֶּךָ:

Then shall thy light break forth as the morning, And thy healing shall spring forth speedily; And thy righteousness shall go before thee, The glory of the L-RD shall be thy rearward

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

43 עשר ולא אחד עשר

ההערה מציינת זאת כמקום נוסף שבו נדון העניין של "עשר ולא אחד עשרה".

הערת קה"ת

בסי"י ועל"ק שה"ש י, ב. [כ].

44 עשר ולא אחד עשר

"עשר ספירות בלי מה: עשר ולא תשע, עשר ולא אחת עשרה". המאמר מביא זאת כדי להראות שהקו, ה"חוט" של אין סוף, אינו נמנה כספירה אחת עשרה.

Sefer Yetzirah 1:4 ספר יצירה א'ד'

עשר ספירות בלימה עשר ולא תשע, עשר ולא אחת עשרה, הבן בחכמה וחכם בבנינה, בחון בהם וחקור מהם והעמד דבר על בוריו והשב יוצר על מכונו:

Ten are the numbers out of nothing, and not the number nine, ten and not eleven. Comprehend this great wisdom, understand this knowledge, inquire into it and ponder on it, render it evident and lead the Creator back to His throne again

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

45 אנת הוא חד

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז בהקדמה יז, א.

46 אנת הוא חד ולא בחושבן

תפילתו של אליהו נפתחת במילים: "ריבון העולמים, אתה הוא אחד, ולא

בחשבון". היא מבטאת שה' נעלה ממניין הספירות שהאציל.

Tikkunei Zohar 17a:9-11 תקוני זוהר י"ז א:ט-י"א

פתח אליהו ואמר רבון עלמין דאנת הוא חד ולא בחשבון. אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא כך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירן. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסיאת (נ"א אתכסיא) מבני נשא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

47 כביאור ע"פ ראיתי

שם מסביר אדמו"ר הוקן שתכלית עבודת ה' היא להמשיך גילוי אלקות שלמעלה מהשתלשלות. השתלשלות הקו עצמה באה רק מהניצוץ האחרון והמצומצם ביותר של אור אין סוף, בדומה לחכם גדול המצמצם את עצמו עד למדרגה האחרונה של דיבור או מעשה.

הערת קה"ת

לעיל פ' בהעלותך לו, א.

48 ראיתי והנה מנורת זהב

חזונו של זכריה: "ראיתי והנה מנורת זהב כולה". הטקסט מפנה להסברו על פסוק זה בנוגע לאור שלמעלה מהקו.

Zechariah 4:2 זכריה ד'ב'

וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וְאָמַר רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלָה וְגִלְהָה עַל־רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נִרְתִּיחָה עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצָקוֹת לְנֵרוֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁהּ:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 מבוואר בע"ח

ההערה מפנה לעמוד זה כמקור לדברי עץ חיים שרגלי אדם קדמון מסתיימות בתחתית העשיה.

הערת קה"ת

ע"ל תזריע (כא, ג). וע"ע בתו"א ביאור ע"פ ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר. ובאגה"ק (סי' כ) ד"ה איהו וחיוהי. [כ].

פסקה 12

50 ויהי בנסוע . . ובנחה יאמר

"ויהי בנסוע הארון, ויאמר משה: קומה הוי"ו". המאמר מפרש את הנסיעה כהעלאה.

Numbers 10:35 במדבר י':ל"ה

וַיְהִי בְּנִסְעֵ הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה ה' וַיִּפְצְוּ אֱלֹהֶיךָ וַיִּנָּסוּ מִשְׁנָאִיךָ מִפְּנֶיךָ:

And it came to pass, when the ark set forward, that Moses said: 'Rise up, O L-RD, and let Thine enemies be scattered; and let them that hate Thee flee before Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר י, לה-לו.

51 ובנחה יאמר

”ובנחה יאמר: שובה הוי””. המאמר מפרש את המנוחה כהמשכה.

Numbers 10:36 במדבר י':ל"ו

ובַּנְחָה יֹאמֶר שׁוֹבָה הָיָוָה אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל: c

And when it rested, he said: 'Return, O L-RD, unto the ten
'thousands of the families of Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 13

52 ועל האי אקרי ברח לך אל מקומך

באידרא זוטא מדובר על הראש העליון שאינו נודע ואינו מתחבר לחכמה או לבינה, ונאמר עליו שכתוב "נס לך אל מקומך" ויזהיות רצוא ושוב". המאמר משתמש בכך כדי להסביר אור שמסתלק ברגע שהוא מגיע.

Zohar, Idra Zuta 1:29-4:37 ספר הזוהר, האדרא זוטא א':כ"ט-ד':ל"ז

53 ברח לך אל מקומך

בלק אומר לבלעם: "עתה ברח לך אל מקומך". הזוהר מחיל את הדברים על הדרגה העליונה ביותר, שחזרת למקומה.

Numbers 24:11 במדבר כ"ד:יא

וְעַתָּה בְּרַחֲלֶךָ אֶל־מְקוֹמְךָ אֲמַרְתִּי כִּי אֶכְבֹּדְךָ וְהָיָה מְנַעַךְ ה' מִכְבוֹדִי:

Therefore now flee thou to thy place; I thought to promote thee unto great honour; but, lo, the L-RD hath kept thee
'back from honour

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54 והחיות רצוא ושוב

בחזון יחזקאל נאמר: "והחיות רצוא ושוב". זהו הדימוי הקלאסי של "מגיע ולא מגיע": התקרבות והסתלקות.

Ezekiel 1:14 יחזקאל א':יד

וְהַחַיּוֹת רָצְאוּ וְשׁוּבוּ כְּמֵרָאָה הַבֹּקֶץ:

And the living creatures ran and returned as the appearance
of a flash of lightning

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
יחזקאל א, יד.

55 הלויים נושאים את המשכן

הלויים ממונים על משכן העדות: "הם ישאו את המשכן ואת כל כליו". המאמר קושר את נשיאתם לעלייה באמצעות גבורה.

Numbers 1:50 במדבר א':נ

וְאַתָּה תִּפְקֹד אֶת־הַלְוִיִּם עַל־מִשְׁכַּן הָעֵדוּת וְעַל כָּל־כְּלָיו וְעַל כָּל־אֲשֵׁר־לוֹ הֵמָּה יִשְׂאוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־כְּלָיו וְהֵם יִשְׁרְתֻהוּ וְסָבִיב לַמִּשְׁכָּן יִחְנוּ:

but appoint thou the Levites over the tabernacle of the testi-
mony, and over all the furniture thereof, and over all that
belongeth to it; they shall bear the tabernacle, and all the
furniture thereof; and they shall minister unto it, and shall
.encamp round about the tabernacle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
ראה במדבר א, נ.

56 בדרוש פורים . . חייב אינש

בדרוש לפורים זה מבאר אדמו"ר הזקן את אותיות שם הוי" שבנפש: יש להמשיך את הווי"ו אל הה"א האחרונה, כדי שהמחשבה, הדיבור והמעשה יתמלאו במידות קדושות, ואת שורש הווי"ו יש להמשיך מהי"ד והה"א שלמעלה. זהו המקום שאליו מפנה הטקסט לעניין שלוש ה"ידי"ן שבאמצעותן מתרוממת הנפש.

הערת קה"ת

תו"א צה, ג ואילך.

57 כי יד על כס

"כי יד על כס י-ה" נאמר לאחר המלחמה בעמלק. הטקסט מפנה למאמר לפורים שמסביר זאת באמצעות שלוש ה"ידיים" שבנפש.

Exodus 17:16 שמות י"ז:ט"ז

וַיֹּאמֶר כִּי־יָד עַל־כִּסֵּי קַה מִלְחָמָה הָיָוָה לְבַעֲמֶלֶךְ מִדֹּר:

And he said: 'The hand upon the throne of the L-RD: the
L-RD will have war with Amalek from generation to
'generation

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

58 הלויים ג"כ שומרים המקדש

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

מדות פ"א, מ"א.

59 הלויים ג"כ שומרים . . בכ"א מקומות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

מדות פ"א, מ"א.

60 שומרים המקדש בכ"א מקומות

המשנה מלמדת שהכוהנים שמרו בבית המקדש בשלושה מקומות והלויים בעשרים ואחד. המאמר מפרש את שמירת הלויים כהגנה מפני הקליפות.

Mishnah Middot 1:1 משנה מדות א':א

בשלושה מקומות הכהנים שומרים בבית המקדש, בבית אבטינס, ובבית הניצוץ, ובבית המוקד. והלויים בעשרים ואחד מקום. חמשה, על חמשה שערי הר הבית. ארבעה, על ארבע פנותיו מתוכו. חמשה, על חמשה שערי העזרה. ארבעה, על ארבע פנותיה מבחוץ. ואחד בלשכת הקרבן, ואחד בלשכת הפרכת, ואחד לאחורי בית הכפרת:

In three places the priests keep watch in the Temple: in the
chamber of Avtinas, in the chamber of the spark, and in the
fire chamber. And the Levites in twenty-one places: Five at
the five gates of the Temple Mount; Four at its four corners
on the inside; Five at five of the gates of the courtyard; Four
at its four corners on the outside; One at the offering cham-
ber; One at the chamber of the curtain, And one behind the
.place of the kapporet

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-
BY)

from there and enter a certain treasure-house. Woe unto the
... world that knows not how to
The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

68 ושמנו איש איש על עבודתו

אהרן ובניו "יבואו ושמנו אותם איש איש על עבודתו ואל משאוי". הערת
קה"ת מציינת שבפסוק מופיעה המילה "אותם", שהטקסט משמיט. המאמר
לומד שעבודת הלויים החלה באמצעות הכוהנים.

Numbers 4:19 במדבר ד:י"ט

וְזֹאת עָשׂוּ לָהֶם וְחֵיו וְלֹא יָמָתוּ בְּגִשְׁתָּם אֶת־קֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים אֲהָרֹן וּבָנָיו
יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְאֶל־מִשְׁאֹו:

but thus do unto them, that they may live, and not die, when
they approach unto the most holy things: Aaron and his sons
shall go in, and appoint them every one to his service and to
his burden

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ד, יט, ושם אי "אותם". [כ].

69 מקריבים ב' כבשים תמידים ליום

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם כח, ג.

70 ב' כבשים תמידים ליום

קרבן התמיד: "שני כבשים בני שנה תמימים ליום עולה תמיד". המאמר
מפרש שהכבשים מורידים את ההמשכה משבע הספירות התחתונות.

Numbers 28:3 במדבר כ"ח:ג

וְאִמְרַתְּ לָהֶם זֶה הָאֵשֶׁה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַיהוָה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנַיִם
לְיוֹם עֹלָה תָּמִיד:

And thou shalt say unto them: This is the offering made by
fire which ye shall bring unto the L-RD: he-lambs of the first
year without blemish, two day by day, for a continual burnt-
offering.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

71 והכשבים הפרידי יעקב

"ואת הכשבים הפרידי יעקב", בסיפור על צאן לבן. המאמר מפרש שיעקב,
כנגד שבע הספירות התחתונות, מוריד את ה"כבשים" משורשם.

Genesis 30:40 בראשית ל:מ

וַהֲכִשְׁבִּים הַפְּרִיד יַעֲקֹב וַיִּתֵּן פָּנָי הַצֹּאן אֶל־עֶקֶד וְכָל־חֹום בְּצֹאן לָבָן
וַיִּשְׁתַּלּוּ עֲדָרִים לָבְדּוּ וְלֹא שָׂתֵם עַל־צֹאן לָבָן:

And Jacob separated the lambs—he also set the faces of the
flocks toward the streaked and all the dark in the flock of
Laban—and put his own droves apart, and put them not
unto Laban's flock

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ל, מ.

61 והזר הקרב

ברעיא מהימנא על שופטים נאמר שכאשר ירדה אש מלמעלה על עצי
הקרבן, "והזר הקרב יומת" — הוא נשרף בה. הטקסט מצטט זאת בהקשר
של שמירת הלויים מפני מה שזר לקדושה.

Zohar, Shoftim 1:1-2:10 ספר הזהר, שופטים א:א-ב:י

62 והזר הקרב

רעיא מהימנא על תצא מיישם את "לא יאכל קודש" ואת "והזר הקרב יומת"
על היצר הרע. הטקסט מביא זאת כהמשך הדיון בפסוק.

Zohar, Ki Teitzei 26:127-28:138 ספר הזהר, כי תצא כ"ז:קכ"ז-
כ"ח:קל"ח

63 והזר הקרב

הזהר על בראשית אומר שאין איש רשאי להתקרב ל"כרם" הפנימי, מלבד
מי שראויים לשרת בתוכו, ולכן נאמר: "והזר הקרב יומת".

Zohar, Bereshit 32:330-35:339 ספר הזהר, בראשית ל"ב:ש"ל-
ל"ה:ש"ט

64 והזר הקרב

רעיא מהימנא על משפטים מכנה את היצר הרע "זר", שעליו נאמר: "וכבודי
לאחר לא אתן" ו"והזר הקרב יומת".

Zohar, Mishpatim 13:433-14:443 ספר הזהר, משפטים י"ג:תל"ג-
י"ד:תמ"ג

65 והזר הקרב

רעיא מהימנא על צו (הטקסט מציין את סוף דף לג ע"ב; המילים מופיעות
בדף לד ע"א) אומר שכשם שבעל מום אינו רשאי להתקרב לשכינה, כך גם
"זר" אינו רשאי להתקרב: "והזר הקרב יומת".

Zohar, Tzav 21:154-24:166 ספר הזהר, צו כ"א:קנ"ד-כ"ד:קס"ו

66 הזר הקרב יומת כו'

"והזר הקרב יומת" נאמר על המשכן, שרק הלויים רשאים לטפל בו. בהערת
קה"ת מצוין שה"זכור" מעורר תמיהה, שכן מילים אלה מסיימות את הפסוק.

Numbers 1:51 במדבר א:נ"א

וּבְנִסְעַ הַמִּשְׁכָּן יוֹרִידוּ אוֹתוֹ הַלְוִיִּם וּבְחֻנַּת הַמִּשְׁכָּן יָקִימוּ אוֹתוֹ הַלְוִיִּם וְהַזֵּר
הַקָּרֵב יוֹמָת:

And when the tabernacle setteth forward, the Levites shall
take it down; and when the tabernacle is to be pitched, the
Levites shall set it up; and the common man that draweth
nigh shall be put to death

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר א, נא. תי "כו'" צ"ע שהרי זה סוף פסוק.

67 לאיש זר

הזהר על משפטים מפרש את "ובת כהן כי תהיה לאיש זר" כנפש הקדושה
הנמשכת ממקום עליון. הטקסט מפנה לביאור הרמ"ז על הקטע הזה.

Zohar, Mishpatim 3:23-34 ספר הזהר, משפטים ג:כ"ג-ל"ד

Now, "the priest's daughter" is the superior soul, the daughter
of our father Abraham, the first of proselytes, who drew
this soul from a supernal region. And "a priest's daughter
married unto a stranger" refers to the holy soul which emanates
from a supernal region and enters into the hidden
part of the Tree of Life. And when the breath of the supernal
Priest has breathed souls into that Tree, those souls fly away

72 שער רישׁי כעמר נקא

בחנונו של דניאל על עתיק יומין נאמר: "שׁיער ראשו כצמר נקי". בקבלה, השׁיער הזה מסמל את המדות העליונות ששורשן בעתיק.

Daniel 7:9 דניאל ז:ט

הִזֵּה הָיִית עַד דֵּי כְרִסְוֹן רְמִיּוֹ עֵתִיק יוֹמִין יָתֵב לְבוּשָׁה כְּתִלְגַּ חֲנֹר וְשָׁעֵר רִאשָׁה כְּעֵמֶר נִקָּא כְּרִסְיָה שְׂכִבִּין דִּי־נֹר גְּלִלוּהִי נֹר דְּלֻק:

I beheld Till thrones were placed, And one that was ancient of days did sit: His raiment was as white snow, And the hair of his head like pure wool; His throne was fiery flames, and the wheels thereof burning fire.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דניאל ז, ט.

73 ומבואר במ"א . . תנופת שתי הכבשים בחג השבועות

שם דן אדמו"ר הזקן בהנפת שני הכבשים, שנעשתה יחד עם שתי הלחם, ומביא את המשנה (Menachos, chapter 5), שלפיה מניחים את הלחמים על גבי הכבשים. הוא שואל מדוע הלחם נמצא למעלה, אף שבעל חיים נעלה מצומח.

הערת קה"ת

לעיל לקו"ת פ' אמור (לט, א).

74 בכל מאדך

"ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך". המאמר קושר את הפרשה הראשונה של קריאת שמע, שבה נאמר "בכל מאודך", לשם מ"ב.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כָּל־לִבְּךָ וְכָל־נַפְשְׁךָ וְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

75 בד"ה מקושש

שם מציין אדמו"ר הזקן שבפרשה השנייה של קריאת שמע לא נאמר "בכל מאדכם", המופיע רק בפרשה הראשונה. משום כך מפרשת הגמרא את "ואספת דגגך" כמדבר בזמן שישראל עדיין אינם עושים את רצון ה' בשלמות.

הערת קה"ת

לעיל פ' שלח מב, ג.

76 סליק ולא נחית

הזוהר אומר ששם מ"ב אותיות מתעטר בעולם העליון ו"עולה ואינו יורד", כשהוא מתעטר בתוך המחשבה העליונה. המאמר מציע שהסיבה לכך היא שהעלייה מגיעה עד לרצון העליון, שממנו לא נמשכת השפעה כלפי מטה.

Zohar, Terumah 10:106-116 ספר הזוהר, תרומה י:ק"ו-קט"ז

77 חכם אינו מדבר בפני מי שגדול

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

אבות פ"ה, מ"ז.

78 אינו מדבר בפני מי שגדול ממנו

בין שבע המידות של החכם נמנית המידה שאינו מדבר בפני מי שגדול ממנו בחכמה. הטקסט מזכיר את השימוש בכך כמשל לקפיאת הים לפני גילוי

נעלה יותר.

Pirkei Avot 5:7 משנה אבות ה:ז

שְׂבָעָה דְּבָרִים בְּגֶלֶם וְשְׂבָעָה בְּחָכְמָה. חָכָם אֵינוֹ מְדַבֵּר בְּפָנֵי מִי שֶׁהוּא גָדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחָכְמָה וּבְמִנְיָן, וְאֵינוֹ נִכְנָס לְתוֹךְ דְּבָרֵי חֲבֵרוֹ, וְאֵינוֹ נִבְהָל לְהַשִּׁיב, שׁוֹאֵל כְּעֵנֶן וּמַשִּׁיב כְּהִלָּכָה, וְאוֹמֵר עַל רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן וְעַל אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן, וְעַל מֶה שֶׁלֹּא שָׁמַע, אוֹמֵר לֹא שָׁמַעְתִּי, וּמוֹדָה עַל הָאֻמָּת. וְחִלּוּפֵיהֶן בְּגִלְמִם:

seven things [characteristic] in a clod, and seven [There are] in a wise man: A wise man does not speak before one who is greater than he in wisdom, And does not break into his fellow's speech; And is not hasty to answer; He asks what is relevant, and he answers to the point; And he speaks of the first [point] first, and of the last [point] last; And concerning that which he has not heard, he says: I have not heard; And he ... acknowledges the truth. And the reverse

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

15 פסוקה

79 חכמת האמת שאין עוד מלבדו

ההגהה בתניא, פרק ל"ה, מסבירה מדוע אור אין סוף מתייחד עם אצילות דווקא באמצעות חכמה: אין סוף הוא האחד האמיתי, הוא לבדו ואין עוד מלבדו, וזו בחינת חכמה.

Tanya, Likkutei Amarim 35:7 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים ל"ה:ז

הגהה וְכַאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִמּוֹרֵי עֲלִיּוֹ הַשְּׁלוֹם, פִּירוּשׁ וְטַעַם לְמַה שֶּׁכְּתוּב בְּעֵץ חַיִּים, שְׁאוּרֵי־אֵין־סוֹף בְּרוּךְ־הוּא אֵינוֹ מְתִיחַד אֶפִּילוּ בְּעוֹלָם הָאֲצִילוּת אֲלֹא עַל יְדֵי הַתְּלַבְּשׁוֹת וְתַחֲלָה בְּסִפְרֵי חֲכָמָה, וְהִינֵנוּ מִשּׁוֹם שְׁאוּרֵי־סוֹף בְּרוּךְ־הוּא, הוּא אֶחָד הָאֻמָּת, שֶׁהוּא לְבָדוֹ הוּא וְאֵין וְזִלְתּוֹ, וְזוֹ הִיא מְדֻרְגֶּת הַחֲכָמָה וְכוּ':

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

80 נחשבת כעשייה גופנית

שער היחוד והאמונה מלמד כי ביחס להקדוש ברוך הוא, חכמה, שהיא ראשית המחשבה, היא בבחינת "סוף מעשה", כפי שנאמר: "כולם בחכמה עשית". המאמר מביא זאת כדי להראות מדוע חכמה היא רק "חותם" או "כתב".

Tanya, Sha'ar HaYichud 9:4 תניא, חלק שני; שער היחוד והאמונה ט:ד

... לו, לְפִי שְׁחוּשׁ הַמִּישׁוּשׁ אֵינוֹ מְתִיחֵס וְנוֹפֵל אֲלֹא עַל עֲשִׂיָּה גִשְׁמִית הַנִּתְפָּסֶת בְּיָדָם, וְכֵכָה מִמֶּשׁ, נִחְשָׁבֶת לְגַבִּי הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְדֻרְגֶּת הַשֶּׁכֶל וְהַשְּׂגָה כְּעֲשִׂיָּה גִשְׁמִית מִמֶּשׁ, וְאֶפִּילוּ הַשְּׂגָת שְׂכָלִים שֶׁבְּעוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים, וְאֶפִּילוּ מְדֻרְגֶּת חֲכָמָה עֵלְיָאָה הַמְּחִיָּה אֶת כּוֹלָם, כְּדֻקְתֵּיב: "כּוֹלָם בְּחֲכָמָה עֲשִׂית".

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

17 פסוקה

81 חכמת אדם תאיר פניו

"חכמת אדם תאיר פניו". המאמר משתמש בפסוק כדי לקשור בין הפנים

המאירות, "שני תפוחים", לבין גילוי החכמה.

Ecclesiastes 8:1 קהלת ח"א:

מי כה־חכם ומי יודע פֶּשֶׁר דְּכָר חֻכְמַת אָדָם תִּאִיר פָּנָיו וְעַז פָּנָיו יִשָּׁנָא:

Who is as the wise man? and who knoweth the interpretation
of a thing? A man's wisdom maketh his face to shine, And
the boldness of his face is changed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת ח, א.

82 אשר יצר את האדם בחכמה

התלמוד מביא את נוסח הברכה "אשר יצר את האדם בחכמה", הנאמרת
לאחר עשיית צרכים. המאמר מפרש את "יצר" כיצירה ומחבר אותה עם
החכמה.

Berakhot 60b:1 ברכות ס"ב:א'

... "שְׁמִירוֹנִי שְׁמִירוֹנִי, עֲרוֹנִי עֲרוֹנִי, סִמְכוֹנִי סִמְכוֹנִי, הִמְתִּינוּ לִי
הִמְתִּינוּ לִי עַד שְׁאֶכְנֵס וְאֶצָּא, שְׁכֹן דְּרָכָן שֶׁל בְּנֵי אָדָם". כִּי נִפְיָק, אוֹמֵר:
"בְּרוּךְ ... אֲשֶׁר יִצֵּר אֶת הָאָדָם בְּחֻכְמָה, וּבָרָא בּוֹ נִקְבִּים וְנִקְבִּים, חֲלָלִים
חֲלָלִים, גְּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי כְּסֹא כְּבוֹדָךְ שֶׁאֵם יִפְתַּח אֶחָד מֵהֶם אוֹ אִם יִסְתֵּם
אֶחָד מֵהֶם אִי אֶפְשָׁר לְעֲמוּד לִפְנֵיךְ".

Who enters a privy says, "Be honoured, ye honoured and
holy Beings who minister to the Most High ! Give glory to the
G-d of Israel ; leave me while I enter and do my will, then
shall I come unto you." Abbai said : Let not a man speak
thus, lest they leave him and depart; but let him say, "Guard
me, guard me, help me, help me, support me, support me,
wait for me, wait for me until I enter and come out, for such
... is the way

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות ס, ב.

83 ולא מכל אינון מדות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז בהקדמה (פתח אלי").

84 ולא מכל אינון מדות איהו כלל

בתפילתו של אליהו, לאחר מניית המדות שבאמצעותן העולם מתנהל,
נאמר בתיקוני זוהר שה' אינו "צדק" או "משפט" ידועים, ואף אינו אחת מן
המדות הללו כלל.

Tikkunei Zohar 17b:5-7 תיקוני זוהר י"ז ב:ה-ז'

אבל לאו דאית לך צדק ידיעא דאיהו דין. ולא משפט ידיעא דאיהו
רחמי ולא מכל אלין מדות כלל. קום רבי שמעון ויתחדשון מלין על
ידך דהא רשותא אית לך (נ"א אתיהיב לך) לגלאה רזין טמירין על ידך
מה דלא אתיהיב רשו לגלאה לשום בר נש עד כען. קם רבי שמעון
פתח ואמר לך יי הגדולה והגבורה וכו'

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

פסקה 18

85 משה שושבינא דמלכא

הזוהר על ויקרא אומר שמשה היה שושבינו של המלך (תפארת), ואהרן
שושבינה של המלכה (מלכות).

Zohar III, 20a זח"ג כ, א

הערת קה"ת

זח"ג כ, א. ערה, ב.

86 משה שושבינא דמלכא

רעיא מהימנא על שופטים אומר שוב: "משה הוא שושבינו של המלך, אהרן
שושבינה של המלכה".

Zohar, Shoftim 5:21-24 ספר הזוהר, שופטים ה':כ"א-כ"ד

87 תתן אמת ליעקב

"תתן אמת ליעקב, חסד לאברהם". המאמר מפרש זאת כהמשכת אור חותם
האמת לתוך ז"א, מדרגתו של יעקב.

Micah 7:20 מיכה ז':כ'

תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר־נשבעת לאבותינו מימי קדם:

Thou wilt show faithfulness to Jacob, mercy to Abraham, As
Thou hast sworn unto our fathers from the days of old

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מיכה ז, כ.

88 בחכמה אתברירו

הזוהר על פקודי מתאר כיצד הפסולת מתבררת מתוך המחשבה העליונה —
השם הקבלי לחכמה — וכך מזדככת. הערת קה"ת מביאה זאת כיסוד לכך
שדברים מתבררים באמצעות חכמה.

Zohar II, 254b זח"ב רנד, ב

הערת קה"ת

ראה זח"ב רנד, ב. ע"ח ש' יח, פ"ה. מבו"ש ש"ה ח"א, פ"ב. מא"א אות מ
סנ"ט.

89 בחכמה אתברירו

עץ חיים (שער 18, פרק 5) מסביר שהבירור האחרון של הניצוצות תלוי
במחשבה העליונה, שהיא אבא (חכמה), ומצטט את הזוהר על פקודי:
"במחשבה מתבררים כולם".

Sefer Etz Chaim 18:5 עץ חיים י"ח:ה'

90 ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השטים

נבואתו של יואל על אחרית הימים: "מעין ייצא מבית הוי' וישקה את עמק
השטים". ההגהה קושרת מעין זה לחכמה של אדם קדמון.

Joel 4:18 יואל ד':י"ח

וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִשְׁפּוּ הַהָרִים עָסִיס וְהַגְּבָעוֹת תִּלְכְּנָה חֶלֶב וְכָל־אֲפִיקֵי
יְהוּדָה יִלְכוּ מַיִם וּמַעֲיָן מִבֵּית ה' יֵצֵא וְהִשְׁקָה אֶת־נַחַל הַשְּׁטִיִּם:

And it shall come to pass in that day, That the mountains
shall drop down sweet wine, And the hills shall flow with
milk, And all the brooks of Judah shall flow with waters; And
a fountain shall come forth of the house of the L-RD, And
shall water the valley of Shittim

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

91 קורא הדורות מראש

את הפסוק "קורא הדורות מראש" קוראים כאן כמתאר את ה' קורא לנשמות ולספירות לצאת מן "הראש" – אדם קדמון.

Isaiah 41:4 ישעיהו מ"א:ד'

מִי־פָעַל וְעָשָׂה קִרְא הַדֹּרוֹת מֵרֹאשׁ אֲנִי הִי רֹאשׁוֹן וְאֶת־אֲחֵרִים אֲנִי־הוּא:
Who hath wrought and done it? He that called the generations from the beginning. I, the L-RD, who am the first, And with the last am the same

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

92 ישראל עלו במחשבה

המדרש מונה דברים שקדמו לבריאת העולם, ובהם שישראל "עלו במחשבה". המאמר ממקם זאת באדם קדמון, הרצון הכולל את כל הנשמות.

Bereshit Rabbah 1:4 בראשית רבה א:ד'

... "ה' קנני ראשית דרכו" כסא הכבוד מנין דכתיב (תהלים זג, ב): "נכון כסאך מאז וגו'". האבות וישראל ובית המקדש ושמו של משיח, עלו במחשבה להבראות האבות מנין שנאמר (הושע ט, י): "כענבים במדבר וגו' ישראל מנין שנאמר (תהלים עד, ב): "זכור עדתך קנית קדם" בית המקדש מנין שנאמר (ירמיה יז, יב): "כסא כבוד מרום מראשון וגו'" שמו של משיח מנין שנאמר (תהלים עב, יז): "יהי שמו לעולם וגו' [לפני שמש ינון שמו]" רבי אהבה ברבי זעירא אמר אף התשובה שנאמר (שם ז, ב) "בטרם הרים יולדו" ואותה השעה (שם,

...

In the beginning, G-d created" – six items preceded the "creation of the world; some of them were [actually] created, and some of them G-d contemplated creating, [though He did not actually do so]. The Torah and the Throne of Glory were created. Torah, from where is it derived? As it is stated: "The L-rd made me at the beginning of His way" (Proverbs 8:22). The Throne of Glory, from where is it derived? "Your throne stands firm from earliest time, [You are from ... ,eternity]" (Psalms 93:2). The patriarchs, Israel

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

93 תתן אמת ליעקב

"תתן אמת ליעקב". כאן הכוונה לאור האמת שנמשך לנפש באמצעות לימוד התורה.

Micah 7:20 מיכה ז:כ'

תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּינוּ מִיְמֵי קֶדֶם:
Thou wilt show faithfulness to Jacob, mercy to Abraham, As Thou hast sworn unto our fathers from the days of old

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

94 למסעיהם על פי הוי"

"משה כתב את מוצאיהם למסעיהם על פי הוי". המאמר מפרש את "על פי

הוי" כמלכות, שמעליה מתעלים המסעות.

Numbers 33:2 במדבר ל"ג:ב'

וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי ה' וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:

And Moses wrote their goings forth, stage by stage, by the commandment of the L-RD; and these are their stages at their goings forth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

95 כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם

"כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, כי על כל מוצא פי הוי" יחיה האדם". המאמר מדגיש את "מוצא": המקור של הפה, אדם קדמון.

Deuteronomy 8:3 דברים ח:ג'

וַיַּעַנֶּה וַיַּרְעֵבְךָ וַיִּצְאֲלֶךָ אֶת־הָאֶמֶן אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתָּ וְלֹא יָדְעוּן אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן הוֹדִיעֶךָ כִּי לֹא עַל־הַלֶּחֶם לִבְדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם כִּי עַל־כָּל־מוֹצָא פִּיהִי יִחְיֶה הָאָדָם:

And He afflicted thee, and suffered thee to hunger, and fed thee with manna, which thou knewest not, neither did thy fathers know; that He might make thee know that man doth not live by bread only, but by every thing that proceedeth out of the mouth of the L-RD doth man live

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

96 ואלה מסעיהם למוצאיהם

החלק השני של הפסוק, "ואלה מסעיהם למוצאיהם", נקרא כתיאור העלייה חזרה אל המקור.

Numbers 33:2 במדבר ל"ג:ב'

וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי ה' וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:

And Moses wrote their goings forth, stage by stage, by the commandment of the L-RD; and these are their stages at their goings forth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

97 חרות על הלוחות

"והמכתב מכתב אלקים הוא, חרות על הלוחות". ההגהה מביאה זאת בנוגע ל"אותיות חקוקות", שהן מאוחדות עם האבן.

Exodus 32:16 שמות ל"ב:ט"ז

וְהַלְחָת מַעֲשֵׂה אֱלֹקִים הָמָּה וְהַמִּקְתָּב מִכְתַּב אֱלֹקִים הוּא חֲרוּת עַל־הַלְחָת:

And the tables were the work of G-d, and the writing was the writing of G-d, graven upon the tables

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

98 אם בחקתי תלכו

"אם בחוקתי תלכו". הטקסט מפנה למאמרו על פסוק זה, שבו הוא מפרש את "בחוקותי" מלשון חקיקה, ועוסק בהליכה שאין לה גבול.

Leviticus 26:3 ויקרא כ"ו:ג'

אִם־בְּחֻקֹּתַי תֵּלְכוּ וְאֶת־מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם:

If ye walk in My statutes, and keep My commandments, and do them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

99 דאתעטרא באין סוף. ועל דא סליק ולא נחית

הזוהר אומר ששם מ"ב עולה מעלה מעלה, עד שהוא מתעטר באין סוף, ולכן "עולה ואינו יורד". ההגהה מסיקה שהעלייה מגיעה עד אין סוף עצמו.

Zohar, Terumah 10:106-116 ספר הזוהר, תרומה י':ק"ו-קט"ז

פסקה 24

100 ואפשר ג"כ לומר

ההערה מפנה למאמר זה בקשר להצעה השנייה: ההמשכה היא מאריך של העולמות בכללותם, ואילו העלייה מגיעה לעתיק שלהם.

הערת קה"ת

ראה ד"ה בסוכות תשבו תרס"ד.

101 בביאור ע"פ את שבתותי תשמרו

שם מסביר אדמו"ר הזקן את פירוש "תשמרו" שבפסוק "את שבתותי תשמרו": עלינו רק לשמור על הגילוי שניתן לנו, משום שבשבת מאיר אור מקיף, ושורשו של כל אור מקיף הוא האור שלמעלה מן הקו. לעומת זאת, התורה היא אור פנימי.

הערת קה"ת

לקו"ת פי בהר מד, ב.

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Pirke DeRabbi Eliezer, Sefaria Vocalized Edition (Public Domain); Pirke de Rabbi Eliezer, trans. Rabbi Gerald Friedlander, London, 1916 (Public Domain); Shaarei Kedusha (Public Domain); Gates of Holiness, translated by Rabbi Amiram Markel, 2013 (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/ (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך likuteitorah.com/he/likkutei-torah/masei/8/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק